

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ BİLİM DALI

DÜRRİZÂDE MUSTAFA EFENDİ VAKFIYESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF. DR. İSMET KAYAOĞLU

HAZIRLAYAN

MURAT ERTEN

KONYA-2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

DÜRRİZÂDE MUSTAFA FENDİ.....	4
1. HAYATI.....	4
2. ŞAHSİYETİ.....	6
3. ESERİ.....	7

II. BÖLÜM

VAKIF MÜLKLERİ, GİDERLERİ VE VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	8
A. VAKFIN MÜLKLERİ	8
1. İSTANBUL'DAKİ VAKFA TAHSİS EDİLEN MÜLKLER (ÂKAR).....	8
2. KONYA'DAKİ VAKFA TAHSİS EDİLEN MÜLKLER (ÂKAR).....	11
B. VAKFIN GİDERLERİ.....	12
1. İSTANBUL'DAKİ VAKFIN GİDERLERİ	12
a. Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler.....	12
b. Vakfın Nakdi Yönden Giderleri	14
c. Vakfın Aynî Yönden Giderleri.....	16
2. KONYA'DAKİ VAKFIN VE EK VAKFIN GİDERLERİ	17
a. Konya'daki Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler.....	17
b. Konya'daki Ek Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler	18
C. VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	18
1. İSTANBUL'DAKİ VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	18
a. İlmi Yönden Vakfın Cihetleri.....	18
b. Bayanlar Yönünden Vakfın Cihetleri.....	19
c. Gayrimüslimler Yönünden Vakfın Cihetleri	21
d. Tamir, Bakım ve Yenileme Yönünden Vakfın Cihetleri.....	22
e. Yönetim Yönünden Vakfın Cihetleri	22
2. KONYA'DAKİ VAKFİYENİN VE EK VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	23

III. BÖLÜM

VAKFİYENİN LATİN HARFLİ VE ORJİNAL METNİ.....	24
A. LATİN HARFLİ METİN.....	24
B. ORJİNAL METİN.....	45
SONUÇ.....	46
BİBLİYOGRAFYA.....	49

KISALTMALAR

a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.mad.	:Adı geçen madde
Bkz.	:Bakınız
C.	:Cilt
D.İ.A	:Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	:Hicri
Haz.	: Hazırlayan
M.	:Miladi
M.E.B.	:Milli Eğitim Bakanlığı
Ölm.	:Ölümü
s.	:Sayfa
T.T.K.	:Türk Tarih Kurumu
yay.	:Yayınları
y.y.	:Yüzyıl
V.D.	:Vakıflar Dergisi

ÖNSÖZ

Vakfa resmiyet kazandıran vakfiyedir. Vâkîf'ın resmi bir başvurusu ile kadının huzurunda hazırlanan belge vakfiyedir. Vakfiyeler kadılık siciline kaydedildikten sonra resmiyet kazanır. Tarihi açıdan bakıldığı zaman vakfiyeler büyük bir önem arz eder. Çünkü bunlar, bize milletin muayyen bir zamanındaki hayat ve kültürüne ait muhtelif olayları anlama ve müşahede etme imkanını, milletin iktisadi ve sosyal yaşayışlarında önemli rol oynamış olan vakıf müessesinin nasıl işlediğini, kimlerin idare ettiğini, kimlerin kendisinden istifade ettiği gibi hususları öğrenmemize yardımcı olurlar.

Burada tanıtmaya çalıştığımız vakfiye, XVIII. y.y. Osmanlı ilmiye sınıfına yön veren bir aile olan Dürrîzâdeler ailesinden gelen, şeyhülislâm Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin İstanbul ve Konya illerinde vakfettiği mülklerini ihtiva etmektedir. Vakfiye, 23 varak olup 1 sayfası boştur. Vakfiye üç bölümden oluşmaktadır. Vâkîf'ın İstanbul'da vakfettiği mülklerini, vakıftan istifade edecek kişi ve kurumları belirten vakfiye metni, Konya'da ki mülklerini ve vakıftan istifade edecek kişi ve kurumları belirten vakfiye metni ve son olarak Konya'daki vakfiye metninde 20/a dan 21/b sayfasına kadar sayfa kenarlarına yazılan ek vakfiye metnidir. Vakfiye metni, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı Atatürk Kütüphanesinde bulunan Muallim Cevdet Kitaplığında k.273 numarada kayıtlıdır.

Çalışmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Girişte vakıf hakkında genel bilgi verildikten sonra ilk bölümde Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin hayatı, şahsiyeti ve eseri hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde İstanbul'da ve Konya'daki vakfın mülkleri, vakfın giderleri ve vakfın değerlendirmesi ayrı ayrı incelenerek tablolar halinde belirtilmektedir. Üçüncü bölümde ise vakfiyenin latin harfli metni ve orjinal metni verilmektedir.

Çalışmalarım sırasında bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İsmet KAYAOĞLU'na katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Murat ERTEN

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin en büyük yardımlaşma kurumlarından biri vakıftır. Vakıf, yararı kullara ait olmak üzere bir malı kendi mülkünden çıkararak Allah yolunda tahsis etmektir¹. Çok ulvi bir duygunun ifadesi olan vakıf eserleri, tarih boyunca insan farkı gözetmeden bütün varlıklara hizmet vermiş ve kültürümüzün de temel taşlarından olmuşlardır². Bizim incelediğimiz Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin vakfına konu olan mallar, İstanbul'un çeşitli yerlerinde ve Konya ili Ilgın kasabasına bağlı Mahmud Hisârisaklı Köyünde bulunan arsa, tarla, ev, hamam, su kuyusu, su haznesi, mahzen, değirmen gibi mülkleri ihtiva etmektedir. Vâkıf, Allah'ın rızasına kavuşmak, toplumu ilmi yönden yükseltmek, cami, zaviye ve dergâhların ihtiyaçlarını karşılayarak hizmetlerin daha sağlıklı yürütülmesini sağlamak, yardıma muhtaç kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve evlatlarının bu vakıf gelirlerinden ebediyen faydalanmasını sağlamak için bu vakfı kurmuştur. Dürrîzâde Mustafa Efendi, İstanbul ve Konya'da vakfettiği mülkler için ayrı ayrı vakfiye metni tanzim ettirmiştir. Konya'daki vakfiyesine ek olarak sayfa kenarlarına ek bir vakfiye metni ilave ettirerek bu üç vakfiye metnini tek vakfiyede toplatmıştır.

İstanbul'daki vakfiye metni, 1760 yılının şubat ayının ilk günlerinde, Konya'daki vakfiye metni 17 Eylül 1769 tarihinde, Konya'daki ek vakfiye metni ise 1770 yılının zilkade ayında kaleme alınmıştır. Vakfiye metinleri, kadılarından, müderrislerden ve devlet görevlilerinden oluşan şahitlerin huzurunda, ayrı ayrı kaleme alınmış ve bu vakfiyeye şahitlik edenler vakfiye metnine ayrı ayrı yazılmıştır. İstanbul'daki vakfiye metni ile Konya'daki vakfiye metni arasında yazılış tarihi itibariyle on yıl, Konya'daki vakfiye metni ile Konya'daki ek vakfiye metni arasında yazılış tarihi itibariyle altı ay zaman aralığı bulunmaktadır.

Vakfiyenin ilk sayfasının sağ köşesine şöyle bir not düşülmüştür “vakfiye İstanbul'da ve Konya'da bulunan hane ve değirmenlerin vakıf edildiğine dair”dir. Bu not ile vakfiye hakkında genel bir bilgi verilmektedir. Vakfiyede geçen Konya ili Ilgın kasabası Mahmud Hisârisaklı Köyü günümüzde de mevcut bulunup, ismi Mahmut Hisar köyü olarak değiştirilmiştir.

¹ Kayaoğlu, İsmet, İslâm Kurumları Tarihi, Ankara, 1980, s.141.

² Kayaoğlu, İsmet, “Selçuklu Vakfiyeleri ve İçerdikleri Sosyal Motifler” Türkler, Ankara, 2002, s.285.

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin İstanbul'da bulunan mülklerini ve vakfettiği kurumları, kişileri beyan eden vakfiyesi, Allah'a hamd ve senâ ile başlayıp, Hz. Peygambere ve ashabına salat, selam ve övgüyle devam etmektedir. Ardından Vâkîf'ın şeyhülislâmların en büyüklerinden olduğu, faziletli ve takva sahibi olduğu, fetva makamına layık birisi olduğu gibi üstünlükleri belirtilerek vâkıfa övgülerde bulunmaktadır.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, kendi yerine karar verme ve atamaya yetkili olarak üstün niteliklere sahip, soylu bir aileden gelen Seyyid Muhammed Atâullah Efendi'yi vekil tayin etmiştir. Vakfiye Seyyid Muhammed Atâullah Efendi'nin Sultan Muhammed Han Gazi Camîi civarındaki evinde yazılmıştır. Şer'i yönden hükmetmek, vakfı kayıt altına almak ve vakfa resmiyet kazandırmak için Mevlâna el-Hac Mustafa Efendi görevlendirilmiştir. Es-Seyyid Muhammed Mutahhar Efendi vakfa mütevellî tayin edilmiştir. Vekil es-Seyyid Muhammed Atâullah Efendî, şahitler huzurunda Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin mallarını ve mülklerini vakfetme konusunda, vakfettiği mallarının yerlerini ve vakıfdan faydalanacak kurum ve kişileri hem sözlü hem de yazılı beyan etmiştir. Vâkîf, mallarını Allah rızası için ve hayır yolunda harcamak için vakfettiğini beyan ederek bu konuda ayet ve hadisler serdetmiştir. Vakfiyeye bu şekilde giriş yapıldıktan sonra Vâkîf'ın İstanbul'da vakfettiği mülkleri beyan edilmeye başlanılmıştır. Vâkîf, vakfettiği mülklerin yerini, mevkisini, kimden satın aldığını, kaç kuruşa aldığını, kaç zira' olduğunu en ince ayrıntısına kadar beyan etmiştir. Aynı zamanda bu mülklerin nerelere harcanacağını, kimlerin bu mülklerden hangi koşullarda faydalanacağını, vakfın yönetiminin nasıl olacağını belirterek vakfiyenin yazılış tarihi ve şahitlerin isimlerini yazdırarak vakfiyeyi sonlandırmıştır.

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin Konya ili Ilgın kasabası Mahmud Hisârisaklı Köyünde bulunan mülklerini ve vakfettiği kurumları, kişileri beyan eden vakfiyesi, Cenab-ı Allah'a hamd, senâ ve şükürde bulunulduktan sonra Hz. Peygambere ve ashabına salat, selam ve övgüyle başlamaktadır. Vâkîf'ın dini meseleleri çözen, takvalı ve himmet sahibi olduğu gibi üstün nitelikleri belirtilmektedir. Vâkîf, vakfına vekil olarak es-Seyyid Mustafa ibni's-Seyyid Muhammed ve Abdullah Efendi ibn İbrahim'in şahitliğinde İstanbul kâdısı es-Seyyid Muhammed Atâullah

Efendiyi atamıştır. Vâkîf'ın, vakfettiği arazi ve değirmenin yerleri belirtildikten sonra, bu mülklerin nerelere harcanacağı, kimlerin bu mülklerden hangi koşullarda faydalanacağı, vakfın yönetiminin nasıl olacağı belirtilerek vakfiye yazılış tarihi beyan edilip, şahitlerin adları yazılarak vakfiye sonlandırılmıştır.

Konya'daki vakfiye metninin sayfa kenarlarına yazılan ek vakfiye metni, Allah'a hamd ve nebisine salât ve selamla başlayıp ardından bu vakfiye metninin yazılma sebebi açıklanarak devam etmektedir. Konya'daki vakfiye metninde Vâkîf'ın vakfın değiştirilmesi, çoğaltılması, azaltılması, elde tutulması ve bırakılması yetkisinin kendisinde olduğu beyan edilerek, Vâkîf'ın uygun görmesinden dolayı ek vakfiye metnini yazdırdığı belirtilmiştir. Devamında vâkîf, Şemseddin Tebrizi türbesinde, türbedar olan kimseye Ilgın kasabası Mahmud Hisârisaklı Köyünde bulunan arsa ve değirmenin gelirinden günlük 2 akçe verilmesini istediği belirtilerek, vakfiye yazılış tarihi beyan edilip, şahitler huzurunda vakfiye tamamlanmış ve kayda alınmıştır.

Böylece üç vakfiye metni ayrı ayrı tanıtılarak vakfiyeler hakkında genel bilgiler verilmiştir.

I. BÖLÜM

DÜRRİZÂDE MUSTAFA EFENDİ (1702 -1775)

A. HAYATI

Osmanlı şeyhülislâmlarından Dürrîzâde Mustafa Efendi 1114 H./1702 M. yılında İstanbul'da doğmuştur. Tanınmış Osmanlı ulema ailesi olan Dürrîzâdeler ailesinden gelmektedir. Bu aile, XVIII. yüzyıl başlarından XX. yüzyıl başlarına kadar iki yüz yıldan fazla devam eden ve Osmanlı ilmiye sınıfına altı şeyhülislâm, birkaç kazasker, kadı ve müderris yetiştiren ve kaynaklarda “hânedân-ı kâdim, âile-i pâk-nihâd” gibi isimlerle bahsedilen köklü bir ailedir. Günümüzde de bu ailenin soyu devam etmektedir³. Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin babası, Dürrîzâdeler ailesine ismini veren ve ailenin tanınmasında etkili olan Dürrî Mehmet Efendidir (ölm.1736). Dürrî Mehmet Efendi 1734 tarihinde I. Sultan Mahmud tarafından, ölen şeyhülislâm İshak Efendi'nin yerine şeyhülislâmlık görevine getirilmiştir⁴. Dürrîzâdeler ailesinden gelen son şeyhülislâm, 128. Osmanlı şeyhülislâmı Dürrîzâde Abdullah Efendidir (ölm.1923)⁵.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, çocukluğu ve gençliğini babasından aldığı eğitim ve öğretimle geçirmiş olup, eğitimi babasının yanında tamamladıktan sonra ibtida-i hariç⁶ rütbesiyle müderrisliğe başlamıştır. Dürrîzâde Mustafa Efendi, eğitimi tamamladıktan sonra çeşitli medreselerde görev alarak, yaptığı başarılı hizmetlerden dolayı ibtida-i altmışlı⁷ rütbesine erişmiştir. Babası Dürrîzâde Mehmet Efendi, şeyhülislâm olduktan sonra Galata kadılığı ardından Edirne ve Mekke kadılığı görevlerinde bulunmuştur. Babasının vefatından sonra 1739 yılında İstanbul kadılığına getirilmiştir. 1746'da Anadolu kazaskeri, 26 Haziran 1751'de de

³İpşirli, Mehmet, “Dürrîzâde Mustafa Efendi”, *D.İ.A.*, c.10, İstanbul, 1994, s. 38.

⁴Altınsu, Abdülkadir, *Osmanlı Şeyhülislamları*, Ayyıldız matbaası, Ankara, 1972, s. 125.

⁵İpşirli, a.g.mad., s.38; Altınsu, a.g.e., s. 260-264.

⁶ İbtida-i Hariç: Medreselerde ki üç tahsil derecesinden ilk mertebenin ünvanıydı. Buna “hariç medresesi” de denirdi. İdadî tahsili gösteren ikinci derecedekilere ibtida-i dahil üçüncü derecedekilere musile-i sahn denirdi. Musile-i sahn yüksek tahsil verirdi. Medrese tahsilini bitirenler mülazım olurdu. Bu mülazımlardan yedi sene mülazemet müddetini bitirenler imtihana girerler, imtihanı kazananlar ibtida-i hariç medresesine müderris olurlardı. Bu müderrisler sıraları geldikçe dâhil ve sahn medreselerine terakki ile müderris olurlardı. Bkz. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, M.E.B., c. II, İstanbul, 2004, s. 15

⁷ İbtida-i Altmış: Kanuni zamanında Süleymaniye medresesinin binasından sonra on ikiye çıkarılan tarik-i tedris silsilesinin yedinci mertebesindeki müderrislerin ünvanıydı. Bkz. Pakalın, a.g.e., c. II, s. 14.

Rumeli kazaskeri olmuştur. 10 Mayıs 1756'da ikinci defa Rumeli kazaskerliğine tayin edildikten iki ay sonra III. Sultan Osman zamanında, 26 Temmuz 1756'da Dâmadzâde Feyzullah Efendi'nin azli üzerine şeyhülislâmlık makamına getirilmiştir. Altı ay yirmiüç gün şeyhülislâmlık makamında kaldıktan sonra 18 Şubat 1757'de bu görevden azledilip Gelibolu'ya sürgün edilmiştir. Beş yıl görevden uzak kaldıktan sonra III. Sultan Mustafa zamanında, şeyhülislâm Tirevi Ebu Bekir Efendizâde Ahmet Efendi'nin vazifeden ayrılması üzerine denenmiş ve tecrübeli bir devlet adamı olması nedeniyle 29 Nisan 1762'de ikinci defa şeyhülislâm olmuştur. Devrin padişahı III. Mustafa ile her yönden uyum göstererek samimi münasebetler kurmuş olup dört yıl onbir ay yirmidört gün şeyhülislâmlık görevinde bulunmuştur. 23 Nisan 1767'de görevinden azledilip evinde oturmasına izin verilmiştir⁸.

Osmanlılarda şeyhülislâmların azilleri kendilerine çavuşbaşı vasıtasıyla bildirilmekte ve yeni şeyhülislâm olacak zat da reisülküttap vasıtasıyla saraya veyahut Paşakapısı'na davet olunup sonra veziriâzam ile beraber padişah tarafından kabul olunmaktadır⁹. III. Mustafa, şeyhülislâma duyduğu saygı sebebiyle, azil haberini her zaman olduğu gibi çavuşbaşı vasıtası ile değil, Reisülküttap Ömer Efendi'yi 23 Nisan 1767'de Dürrîzâde'nin konağına göndermek suretiyle azil haberini tebliğ ettirmiştir¹⁰. Yedi yıl kadar devlet hizmetinden ayrı kaldıktan sonra, Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin daha önceki şeyhülislâmlık tecrübesi, bilgisi ve ulemanın en kıdemlilerinden olması nedeniyle Sultan I. Abdülhamid zamanında 27 Ocak 1774'de es-Seyyid Mehmet Molla Efendi'nin yerine şeyhülislâmlık makamına getirilmiştir¹¹. Yedi ay iki gün bu görevde bulunduktan sonra yaşlı ve yorgun olması nedeniyle 29 Eylül 1774'de bu görevinden alınmıştır.

Osmanlıda üç kez şeyhülislâmlık makamına layık görülen Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin toplam şeyhülislâmlık müddeti altı yıl bir ay onyediy gündür. Devlet

⁸, Müstakımzade Süleyman Saadeddin, *Devhatü'l-Meşayih Osmanlı Şeyhül İslamlarının Biyoğrafileri*, Çağrı yay., İstanbul, tarihsiz, s. 100.; Ahmet Cevdet Paşa; *Tarih-i Cevdet*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, c. I, s. 301-302.; Şemseddin Sâmî, *Kâmûsu'l-A'lâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, c. III, s. 2140.; Çeşmi-zâde Mustafa Reşid, *Çeşmi-zâde Tarihi*, İstanbul, 1993, s. 41.; Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara, c.IV, s.484,485,491,492,495.

⁹Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*, T.T.K yay. , Ankara, 1984, s. 192-193.

¹⁰ Çeşmi-zâde Mustafa Reşid, a.g.e., s. 26-27.; Uzunçarşılı, a.g.e., s. 192-193.

¹¹ Şem'dâni-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi, *Târihi Mür'i't-Tevârih*, Hazırlayan: M. Münir Aktepe, İstanbul, 1981, III., s.24-25.

erkanı ve ilmiye sınıfı arasında sevilen bir yapıya sahip olan Dürrîzâde Mustafa Efendi 8 Şubat 1775'de Fatih Camîi civarındaki evinde vefat etmiştir. Fatih Camîi'nde cenaze namazı kılındıktan sonra Edirne Kapısı dışında La'lîzâde Çeşmesi avlusunda, cadde kenarında defn olunmuştur¹².

Dürrîzâde Mustafa Efendi, tanınmış ilmiye ailesi olan Paşmakçızâdelerden şeyhülislâm Seyyid Abdullah Efendi'nin kızı Şerife Safiye Hanımla evlenmiştir. Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin beş oğlu bir kızı bulunup, oğullarından iki tanesi şeyhülislâmlık (85. şeyhülislâm Mehmet Atâullah Efendi ve 87. şeyhülislâm Mehmed Arif Efendi), biri Rumeli kazaskerliği, biri kadılık, biride müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Kızı Şerife Ayşe Hanım (ölm.1817) genç yaşta vefat etmiş ve beş oğlunun soyundan aile hayli genişlemiştir.¹³

B. ŞAHSİYETİ

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin kaynaklarda Mevlevi olduğu yönünde bir kayıt bulunmamakla birlikte, bizim incelediğimiz vakfiyesinde Konya'nın Ilgın kasabasında bulunan tarlasını ve değirmenini kiraya vererek kira gelirlerini Konya'daki Mevlâna Dergâhı'nda bulunan görevlilere ve Şemsi Tebrizi'nin türbesindeki görevlilere tahsisi, Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin Mevlevi olması ihtimalini akla getirmektedir. Dürrîzâde Mustafa Efendi, dindar, âlim, faziletli, mütevazî, salih bir zat olup, hal ve tavırları ile kendisini topluma sevdirmiştir. Allahü Teâla'nın emirlerine bağlı, haram ve şüpheli şeylerden kaçınan, adil ve nezaket sahibi bir kişidir. Bazı devlet adamlarının menfaat ve para karşılığı iş yaptıkları dönemde, taşa vezirleri ve kumandanlarından bir kişiyi bile gözetmeyerek adil olduğunu göstermiştir. İlmiye tayinlerinde ehil ve erbabını gözetip, iltimas ve himaye kabul etmemiştir. Beş vakit namazını cemaatle eda eden, akşam namazından yatsı namazına kadar seccade üzerinden kalkmayarak eşsiz Yaratıcı'ya ibadette bulunan âbid bir kimsedir¹⁴.

¹² Müstakimzade Süleyman Saadeddin, a.g.e., s. 100.; Ahmet Cevdet Paşa, a.g.e., s. 302.; Bursalı Muhammed Tâhir, Osmanlı Müellifleri, I, Muârif-i Umûmiye Nezâreti Celilesi yay., İstanbul, H. 1333, s. 308.;

Şemseddin Sâmî, a.g.e., s. 2140.

¹³İpşirli, a.g. mad, s. 38.

¹⁴Bursalı Mehmet Tahir, a.g.e., s:308.; Müstakimzade Süleyman Saadeddin, a.g.e., s:100.; Ahmet Cevdet Paşa, a.g.e., s.302., Uzunçarşılı, a.g.e., s:485.

Devlet erkânının padişaha kitap hediye etmesi geleneğine uygun olarak Dürrîzâde Mustafa Efendi de Padişah III. Mustafa'nın hususi kütüphanesine “Tefsir-i Teysir”, “Buhâri-i Şerif”, “Mevridu'l-Ğimam”, “Fetâvâyı Zâhiriye-i Burhâniye” adlarını taşıyan dört kitap hediye etmiştir¹⁵.

C. ESERİ

Dürrîzâde Mustafa Efendinin kısaca Dürre-i Beyzâ denilen “*Ed-Dürretü'l-Beyzâ fî Beyâni Ahkâmi'ş-Şeri'ati'l-Ğarrâ*” adlı fıkhi konulara dair yazdığı oldukça hacimli (815 varak) Arapça bir eseri bulunmaktadır. Eserin, Süleymaniye Kütüphanesinde biri Müstakimzâde'nin ta'lik hattıyla olmak üzere çeşitli yazma nüshaları bulunmaktadır¹⁶.

¹⁵ Akgündüz, a.g.e., s.100.

¹⁶ Şemseddin Sâmî,a.g.e. s. 2140.; Bursalı Mehmet Tahir,a.g.e., s.308.; İpşirli, a.g.mad., s. 38.

II. BÖLÜM

VAKIF MÜLKLERİ, GİDERLERİ VE VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. VAKFIN MÜLKLERİ

1. İSTANBUL'DAKİ VAKFA TAHSİS EDİLEN MÜLKLER (ÂKAR)

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin vakfettiği arsaların, evlerin ve mülklerin bulunduğu il, mahalle, mevki, mülküne komşu arazilerin sahipleri, Vâkıf'ın bu mülkleri kimden kaç kuruşa satın aldığı ve arsaların kaç zira' olduğu en ince ayrıntısına kadar vakfiyede belirtilmektedir. Vâkıf'ın İstanbul'daki vakfa tahsis ettiği mülkler, vakfiyede belirtildiği şekliyle aşağıda tablo halinde gösterilmektedir:

YERİ	MAHALLESİ/ KÖYÜ	MEVKİİ	MAHİYE Tİ	ALAN (ZİRA')	KİMDEN SATIN ALINDIĞI	SATIN ALINDIĞI MİKTAR
İstanbul	Akşemseddin Mahallesi	-	Arsa ve Ev	700	İbrahim Efendi ibni Abdullah	1500
İstanbul	Dülbentçi Hüsam Mahallesi	-	Mülkler*	2645	-	8000
İstanbul	Molla Ahaveyn Mahallesi	Hırka-i Şerife Civarı	Arsa ve Ev	400	Ali Çavuş Ağa ibni Muhammed	800
İstanbul	Hoca Üveys Mahallesi	Emir Buhari Kurbu	Arsa ve Ev	120	Aritun Veleli Sâdur	480
İstanbul			Ev	180	Saliha Hatun	1200
İstanbul			Arsa ve Ev	200	Âişe binti Muhammed	400

İstanbul	Kâzîasker Muhammed Efendi Mahallesi	-	Arsa ve Ev	200	Abdurrahman Ağa ibni İbrahim	400
İstanbul	Abdullah Ağa Mahallesi	Küçük Lofta Kurbu	Arsa ve Ev	140	El-Hac Ahmed ve zevcesi Emine Hatun	900
İstanbul			Arsa ve Ev	160	-	-
İstanbul			Arsa ve Ev	183	Muhammed Ağa ibni İshak	1500
İstanbul			Arsa ve Ev	210	İmameci Ahmed Ağa	1230
İstanbul			Arsa ve Ev	150	Emine bint-i İshak	410
İstanbul			Arsa ve Ev	240	Ahmed Çelebi ve zevcesi Arap Hatice	300
İstanbul			Kâ'riye-i Atik Paşa	-	Arsa ve Ev	550
İstanbul	İtmekçibaşı	Tophane Kasabası	Arsa ve Ev	1020	El-Hac Ömer	1500
İstanbul	Torlak Ali Mahallesi	Rumeli Hisarı harici	Arsa	-	Afife Hatun	200
İstanbul	İstinye Nahiyesi		Arsa ve Ev	450	Kalyoncu Muhammed Çelebi	870
İstanbul	Çartâk Ali Mahallesi	-	Arsa ve Ev	360	Âişe Hatun	300
	-	TOPLAM	-	7.908 zira'	-	20.690 Kuruş

Tablo:1

* Yukarıda tabloda yer alan Vâkıf'ın Dülbentçi Hüsam Mahallesi'nde vakfettiği mülkler ifadesi şunları kapsar: Bir harap hamam, taş mahzen, bir su haznesi, taş mutfak ocağı ve dört adet su kuyusu, dört tarafı sütün ve tabanlı yeni taş duvar ve iki adet sokak kapısı.

Dülbençi Hüsam Mahallesinde bulunan mülklerin alanı 2420 zira' olup, 225 zira' arsayla birlikte toplam vakfedilen arazi miktarı 2645 zira'dır.

Vakfiyede vakfedilen arsaların bulunduğu muhitteki komşu arsaların sahipleri lakaplarıyla belirtilmiş olup, yola veya boş araziye komşu arazilerde belirtilerek bu arazilerin bulunduğu yerler hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Vakfedilen arazilerden bazılarında “*bir bâb-ı mülk-i menzil*” denilerek vakfedilen yerde ev olduğu belirtilmiş, bazı vakfedilen arazilerde “*müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb-ı mülk-i menzil*”, “*müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî*”, “*ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-ı mülk-i menzil*” ifadeleri kullanılarak vakfedilen arazilerin veya evin gerekli bütün donanımına sahip olduğu belirtilmektedir.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, bu tabloda belirtilen arsa, ev ve mülklerin yanında yedibin kuruş tutarındaki nakit parayı da Allah rızası için vakıf işlerinde kullanılmak üzere vermiştir.

Vâkıf, vakfettiği mallar için mütevellîye ve vakfettiği kişi ve kurumlara bir takım şartlar koşmuştur: Arsa, ev ve mülklerin düzenli bir şekilde, belirli bir kiralama sistemi ile kiralanmasını, yedibin kuruş nakdî paranın münasip yerlerde değeri düşen gelir getiren mallar satın alınmasını ve bu âkar satın alınıncaya kadar onu onbir hesabı (yani on verildiğinde onbir verilecek) şekilde helal bir arttırımla gelirin arttırılmasını istemiştir. Buralardan gelen kiralar ve gelirler, Vâkıf'ın vakfettiği kurumlara ve kişilere harcanacaktır. Bu harcamalardan sonra kalan paranın yarısı âkara çevrilerek vakfın kendine gelir getiren mal, mülk alınacaktır. Kalan diğer para ise, vakıf nâzırlarının ilk batındaki kız ve erkek çocukları arasında eşit olarak taksim edilecektir.

Vakfın değiştirilmesi, çoğaltılması, azaltılması, elde tutulması ve bırakılması her seferinde şer'î ve örfî olarak Vâkıf'ın isteğine bağlı olacaktır. Vakıf mütevellîsi, vakıftan faydalanan kişilerin azil, atama, tayin ve ihracı hususlarını kendi yetkisinde bulunduracaktır. Vakıfta görev alan görevliler Vâkıf'ın imzaladığı ve mühürlediği

tezkereyi uygulamak zorundadırlar. Eğer bu şartlar yerine getirilemez ise vakıf, vakfiyede belirtilen kişilere ve kurumlara hizmet vermeyip sadece Müslüman fakirlere hizmet edecektir, diye şart koşulmuştur.

2. KONYA'DAKİ VAKFA TAHSİS EDİLEN MÜLKLER (ÂKAR)

Vakfiyede, Konya'da vakfedilen arazinin yeri ve komşu arsa sahiplerinin isimleri belirtildiği halde, bu arazinin alanı, kimden alındığı ve kaç kuruşa satın alındığı belirtilmemiştir. Vâkıf'ın Konya'daki vakfa tahsis ettiği gelirler vakfiyede belirtildiği şekilde tablo halinde aşığıda gösterilmiştir:

YERİ	MAHALLESİ/ KÖYÜ	MAHİYETİ	ALAN (ZİRA‘)	KİMDEN SATIN ALINDIĞI	SATIN ALINDIĞI MİKTAR
Konya/ Ilgın	Mahmud Hisârisaklı karyesi	Arsa	-	-	-
Konya/ Ilgın	Mahmud Hisârisaklı karyesi	İki göz bir bâb mülk değirmeni	-	-	-

Tablo.2

Vâkıf, vakfettiği arsanın yerini belirtirken, arsasına komşu olan kişileri şu şekilde belirtmiştir: Kuzeyinde Abdullah oğlu Muhammed tarlası, güneyinde Sarıoğlu Abdullah ve Abdülkerim tarlaları, batısında Yeşilgöl nehri, doğusunda Kocaoğlu Ahmed tarlası bulunan arsadır. Vakfa konu olan değirmen, bu arsanın doğusuna 15 dakika uzaklıkta, Yeşilgöl'ün aktığı güzergâh üzerinde bulunan su değirmeni, ardından Baş Değirmen, ardından Ali Efendi Değirmeni, onun ardından Ağa Değirmeni'nden sonra gelen iki odalı değirmen Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin vakfettiği değirmendir.

Vâkıf, bu arsa ve değirmeni, Allah rızasına kavuşmak ve Peygamberimizin sünnetine tabi olmak için ebedi olarak vakfetmiştir. Vâkıf vakfettiği kurum ve görevliler için bir takım şartlar koymuştur. Vakfedilen yerler mütevellî eliyle, talibi

olanlara senelik icare-i misli ile icar olunacak ve bu vakfedilen yerlerin gelirinden görevlilerin ücretleri ödenecektir. Mevlâna Dergâhı'nda mesnevihan olan kişi vakfa mütevellî olacak, zikredilen icarı toplayıp, değirmenin her türlü tamir ve bakımını nâzır-ı vakıf ve diğer vakıf yöneticilerinin bilgisi dahilinde yapacaktır. Bütün bu masraflar çıkıldıktan sonra âkardan ne kalır ise mesnevihanın olacaktır. Mevlâna Dergâhı'nda seccadenişin olan kişi Allah rızası için vakfın kiralarnını ve icareyi gönüllü olarak kontrol edecektir. Zikredilen şartların düzenlenmesi, değıştirilmesi, arttırılması ve eksilmesi her defasında Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin ve çocuklarının yetkisinde olacaktır. Bu zikredilen şartlara kesin bir şekilde riayet edilecektir. Eğer bu şartlar yerine getirilemez ise vakıf, vakfiyede belirtilen kişilere ve kurumlara hizmet vermeyip sadece Müslüman fakirlere hizmet edecektir, diye şart koşulmuştur.

B. VAKFIN GİDERLERİ

1. İSTANBUL'DAKİ VAKFIN GİDERLERİ

a. Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler

Vakıf'ın vakfettiğı kurumlardaki görevlilerin görev yaptıkları yerler, görevlilerin adedi, aldıkları ücretleri gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

GÖREVLİLERİN BULUNDUĞU YER	GÖREVLİLER	ADEDİ	GÜNLÜK ÜCRET	AYLIK ÜCRET	SENELİK ÜCRET	TOPLAM ÜCRET
Kazıasker Abdülkâdir Efendi'nin zaviyesi	Şeyh	1	-	2 Kuruş	-	2 Kuruş
Ebû'l-Feth Cami'-i Şerifi	Şeyhü'l-kurrâ	1	4 akçe	-	-	4 akçe
			16 akçe	-	-	16 akçe

Cibali Yenikapısı civarındaki cami-i şerif	İmam	1	12 akçe	-	-	12 akçe
	Hatip	1	6 akçe	-	-	6 akçe
	Devir-hân	3	2 akçe	-	-	6 akçe
	Müezzini vakt	1	8 akçe	-	-	8 akçe
	Müezzini salâ	1	2 akçe	-	-	2 akçe
	Kayyım	1	8 akçe	-	-	8 akçe
	Ferrâş	1	1 akçe	-	-	1 akçe
	Âb-keş	1	2 akçe	-	-	2 akçe
Dürrîzâde vakfında görevli kimselerin aldığı ücret	Mütevellî	1	12 akçe	-	-	12 akçe
	Kâtip	1	5 akçe	-	-	5 akçe
	Câbi	1	5 akçe	-	-	5 akçe

Tablo: 3

Kazasker Abdülkâdir Efendi'nin zaviyesinde şeyh olan kişi, her gün Delâilü'l-Hayratı¹⁷ hatm edecek, ardından 3 ihlâs suresi ve 1 fatiha suresi okuyarak sevabını Vâkîf'in ruhuna gönderecek, bunun karşılığında her ay 2 kuruş ücret alacaktır.

Ebû'l-Feth Câmî-i şerifinde görev yapan şeyhü'l-kurraya günlük yirmi akçe verilecek, bu paranın dört akçe tutarı karşılığında, akşam namazından sonra fetih suresi, 3 ihlas suresi ve 1 fatiha suresi okunarak sevabı Vâkîf'in ruhuna gönderilecek, diğer kalan 16 akçe mukabelesinde ramazan ayı dışında pazar, pazartesi ve çarşamba günleri talebeye Kur'an-ı Kerim öğretecektir. Aynı şeyhü'l-kurrâ ramazan ayının ilk gününden son gününe kadar her gün ikindi namazından sonra camide bulunan Müslümanlara Kur'an-ı Kerim okuyacak, camideki Müslümanlar da ellerindeki Kur'an mushafıyla şeyhü'l-kurrâ yı takip edip, arefe günü hatim ve dua edilerek sevabı vâkıfa gönderilecektir.

¹⁷ Delâil : Çeşitli salavatı şerifeyi ihtiva eden eserin adıdır. "Delâil-i şerif" dendiği gibi "Delâilü'l-hayrat" da denir. Eserin câmi ve mürettibi Şeyh Süleymanü'l-Cezuli'dir. Bkz. Pakalın, a.g.e., c.I, s.420.

Cibali Yenikapısı civarındaki camide imam olan bir kişiye günlük 12 akçe, hatibe 6 akçe ve devir-hâna 2 akçe toplam yirmi akçe; diğer bir kişiye müezzin-i vakt olan kişiye 8 akçe, müezzin-i salâya 2 akçe ve devir-hâna 2 akçe toplam 12 akçe; diğer bir kişiye kayyıma 8 akçe, ferrâşa 1 akçe, âbkeşe 2 akçe ve devir-hâna iki akçe toplam 13 akçe toplam görevlilere ödenecek tutar günlük 45 akçe olacaktır. Bu ücretler, vâkıf tarafından ödenmeyip, Padişah tarafından yaptırılan Lale Çeşme civarındaki caminin evkafından ödenecektir. Vâkıf'ın mütevellîsi her ay 45 akçeyi, Padişah'ın yaptırdığı caminin mütevellîsinden teslim alıp, Cibali Yenikapısı civarındaki camideki görevlilere verecektir. Dürrîzâde Mustafa Efendi, cami görevlilerin ücretlerini ödemeyip, caminin aynî yönden ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu aynî yapılan yardımlar, vakfın aynî yönden giderleri içerisinde açıklanacaktır.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, vakfında çalışan görevlileri de unutmayarak mütevellîye günlük 12 akçe, kâtibe günlük 5 akçe, câbiye ise günlük 5 akçe vermiştir.

b.Vakfın Nakdî Yönden Giderleri

YERİ	KURUM& KİŞİLER	VAKFIN MAHİYETİ&VÂKIF'IN İSTEĞİ	KİŞİ SAYISI	GÜNLÜK ÜCRET	SENELİK ÜCRET	TOPLAM ÜCRET
Gelibolu	Usturacı eş-Şeyh İbrahim Efendi zaviyesi	Her sene rebî'ü'l-evvel ayında mevlid-i şerif okutulacak ve mevlid-hânlara ve hazır olan cemaate şeker, şerbet, ûd ve diğer masraflar için 50 kuruş verilecek ve bu parayı harcamaya zâviyedar yetkili olacaktır.	-	-	50 Kuruş	50 Kuruş

İstanbul	Kâzîasker Abdülkâdir Efendi'nin Edirnekapı sında yaptırdığı zaviye	Her sene rebî'ü'l-evvel ayında mevlid-i şerif okutulacak ve mevlid-hânlara ve hazır olan cemaate şeker, şerbet, ûd ve diğer masraflar için 120 kuruş harcanacaktır.	-	-	120 Kuruş	120 Kuruş
İstanbul	Haceki câmi'-i şerifi	Her gün üç kimse Delâilü'l-Hayratdan birer hizb okuyacak ve her hafta Delâilü'l-Hayratı hatim edecekler ve ardından üç ihlâs suresi ve fatiha suresi okunup sevabı vâkıfa gönderecekler. Bu üç kişiden biri reis olacaktır.	Reis	8 Akçe	-	8 Akçe
			2 Kişi	6 Akçe	-	12 Akçe
İstanbul	Büyük Dergâh	Şaban ayında fakir Müslüman bayan ve erkeklerden 20 kişiden her birine pirinç ve sade yağ değerinde 5 Kuruş verilecektir.	20 Kişi	-	5 Kuruş	100 Kuruş
Medine	Müslüman fakirlere	Her biri Delâilü'l-Hayratı her gün okuyup ardından üçer ihlas ve bir fatiha okuyup sevabını vâkıfa göndereceklerdir.	4 Kişi	-	12 Kuruş	48 Kuruş
Medine	Müslüman fakirlere	Peygamberimize salât ve selam getirecekler, 3 ihlâs ve 1 fatiha okuyup sevabını vâkıfa gönderecekler. Allah'ın vâkıfa şefaât edip, bağışlaması için dua edeceklerdir.	-	-	100 Kuruş	100 Kuruş
Toplam:			27 Kişi			438 Kuruş

Tablo:4

Dürrîzâde Mustafa Efendi, vakfettiği kurumlardan Usturacı eş-Şeyh İbrahim Efendi zaviyesi ve Kâzîasker Abdülkâdir Efendi'nin Edirnekapı'sında yaptırdığı zaviyede, her yıl rebî'ü'l-evvel ayında mevlidi şerif okutulmasını istemiştir. Bu zaviyelerde mevlid-hânlara ve hazır olan cemaate şeker, şerbet, ûd ve diğer masrafların tutarı olarak, Usturacı eş-Şeyh İbrahim Efendi zaviyesine senelik 50 kuruş, Kâzîasker Abdülkâdir Efendi'nin zaviyesine de senelik 120 kuruşun

verilmesini istemektedir. Usturacı eş-Şeyh İbrahim Efendi zaviyesinde bu verilen paranın harcanmasına zaviyedar yetkili kılınmıştır.

Haceki Camî'nde, her gün cemaatten üç kişinin Delâilü'l-Hayrat'tan birer hizb okuyarak, her hafta Delâilü'l-Hayratı hatim edip ardından 3 ihlas ve bir fatiha suresi okuyarak sevabını vâkıfa göndermeleri şartı koşulmuştur. Vâkıf, bu üç kişiden birinin reis olmasını ve ona günlük 8 akçe verilmesini, diğer iki kişiye ise günlük 6 akçe verilmesini istemektedir.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, Medine'de ki fakir Müslümanlardan dört kişiye senelik 12 şer kuruştan 48 kuruş verilmesini, bunun karşılığında dört kişinin Delâilü'l-Hayratı her gün hatim ederek ardından 3 ihlas ve 1 fatiha suresi okuyarak sevabını vâkıfa göndermelerini istemiştir. Medine'ye ayrıca senelik 100 kuruş gönderilerek karşılığında istifade eden fakirlerin, Peygamberimize salat ve selam getirilerek ardından 3 ihlas ve 1 fatiha suresi okuyarak sevabını vâkıfa göndereceklerdir. Vâkıf, Medine'de ki fakir Müslümanlara verilmek üzere senelik toplam 148 kuruş göndermiştir. Bu para her sene surre eminleri vasıtasıyla, nâzır-ı vakıf tarafından, tayin olunan vekil tarafından yerine ulaştırılacaktır.

Vâkıf, Büyük Dergâhda bulunan fakir Müslümanlardan 20 kişiye, şaban ayında prinç ve sade yağ değerinde senelik 5 kuruş verilmesini istemiştir.

c. Vakfın Aynî Yönden Giderleri

YERİ	KURUM&KİŞİLER	YARDIMIN MAHİYETİ&VÂKIF'IN İSTEĞİ
İstanbul	Cibali	Ramazan ayında 10 vakıyye ¹⁸ balmumu ve 30 vakıyye zeytinyağı satın alınarak mütevellîye teslim edilecek
	Yenikapısı Camîi	Ramazan ayı dışındaki aylarda her gece kullanılmak üzere her ay bir buçuk vakıyye mumyağı ve bir buçuk vakıyye zeytinyağı satın alınarak mütevellîye teslim edilecektir

Tablo:5

¹⁸ Vakıyye: Halk arasında (okka) suretinde kullanılmış olan ağırlık tartısının Arapça adıdır. Bu tabir yine Arapça'da "ukiyye" suretinde kullanılır. Dört yüz dirhemdir. Kanunnamelerde vakfiyelerde "vakıyye", bazı vesikalarda "kıyye" suretinde geçer. Bkz. Pakalın, a.g.e., c. III. s.580.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, Cibali Yenikapısı Camîi'nin aydınlatma ihtiyaçlarında kullanılmak üzere, ramazan ayı ve ramazan ayı dışındaki aylarda caminin mum ve yağ ihtiyacının karşılanmasını istemiş olup, bu ihtiyaçların alınarak Cibali Yenikapısı Camîi mütevellîsine teslim edilmesini istemiştir.

2. KONYA'DAKİ VAKFIN VE EK VAKFIN GİDERLERİ

a. Konya'daki Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler

Vâkîf'ın vakfettiği kurumlardaki görevlilerin görev yaptıkları yerler, görevlilerin adedi, aldıkları ücretleri gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

GÖREVLİLERİN BULUNDUĞU YER	GÖREVLİLER	ADEDİ	GÜNLÜK ÜCRET	AYLIK ÜCRET	SENELİK ÜCRET	TOPLAM
Konya'daki Mevlâna Dergâhı	Türbedâr	1	3 akçe	-	-	3 akçe
	Bevvâb	2	2 akçe	-	-	4 akçe
	Ser-tarîk	1	2 akçe	-	-	2 akçe
	Meydancı					
	Dede	1	2 akçe	-	-	2 akçe
	Aşçı Dede	1	3 akçe	-	-	3 akçe
	Mesnevihan	Vakfa mütevellî olacak ve icarı toplayarak bütün harcamaları yaptıktan sonra her ne kalırsa kendisinin olacaktır				
Seccade-nişin	Vakfin icarını Allah rızası için dışarıdan kontrol edecek vakfın denetimini yapacaktır.					

Tablo:6

Dürrîzâde Mustafa Efendi, Konya'da bulunan Mevlâna Dergâhı'nda görevli türbedâr, bevvâb, ser-tarîk, meydancı dede ve aşçı dedeye yapmış oldukları hizmetler karşılığında belirli ücretler tayin etmiştir. En fazla ücreti türbedâr ve aşçı dedeye vermiştir. Vâkîf, şu şartları koşturmuştur: Vakfa mesnevihan mütevellî olacak,

vakfedilen yerlerin kirasını toplayarak görevlilerin ücretlerini ödeyecektir. Değirmenin tamiri veya bakımı gibi bir masraf hasıl olursa, nâzır-ı vakıf ve diğer görevlilerin bilgisi dahilinde bu masrafları vakıf gelirlerinden karşılayacaktır. Görevlilerin ücretleri ve değirmenin bakım ve tamir masraflarının verilmesinden sonra kira gelirinden kalan kısım mesnevihanın olacaktır. Mevlâna Dergâh'ında oturan seccadenişin, vakfın işlerini Allah rızası için dışardan kontrol ederek vakfın denetimini gönüllü olarak yapacaktır.

b. Konya'daki Ek Vakıfta Geçen Görevliler ve Görevlilere Ödenen Ücretler

Vâkıf'ın, vakfettiği kurumlardaki görevlilerin görev yaptıkları yerler, görevlilerin adedi, aldıkları ücretleri gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

GÖREVLİLERİN BULUNDUĞU YER	GÖREVLİLER	ADEDİ	GÜNLÜK ÜCRET	AYLIK ÜCRET	SENELİK ÜCRET	TOPLAM
Şemseddin Tebrizi Türbesi	Türbedar	1	2 akçe	-	-	2 akçe

Tablo: 7

Vâkıf, Şemseddin Tebrizi türbesinde türbedar olanlara, Ilgın kasabası Mahmud Hisârisaklı köyündeki arsa ve değirmenin gelirlerinden günlük iki akçe verilmesini şart koşturmuştur.

C. VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. İSTANBUL'DAKİ VAKFİYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

a. İlmi Yönden Vakfın Cihetleri

Vâkıf, Kur'an-ı Kerim öğretimine ayrı bir önem vermiş olup, tecvid ilmini bilen bir şeyhü'l-kurrâ gözetiminde hem çocuklara hem de cami cemaatine Kur'an talimini istemektedir.

YERİ	KURUM&KİŞİLER	YARDIMIN MAHİYETİ&VAKFIN AMACI
İstanbul	Ebû'l-Feth Câmî'-i Şerifi	Tecvid ilmini bilen şeyhü'l-kurrâdan bir kimse ramazan ayı dışında on bir ayda pazar, pazartesi ve çarşamba günleri talebeye Kur'an-ı Kerim öğretecek
		Şeyhü'l-kurrâ ramazan-ı şerîfin ilk gününden son gününe kadar her gün ikindi namazından sonra camide bulunan Müslümanlara Kur'an-ı Kerim okuyacak ve camideki Müslümanlarda ellerindeki Kur'an musafıyla şeyhü'l-kurrâyı takip edecek ve arefe günü hatim ve duâ edilecek.

Tablo:8

Vâkîf'in şartı: Bu okunan Kur'an hatimlerinin sevaplarının ruhuna gönderilmesidir.

b. Bayanlar Yönünden Vakfın Cihetleri

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin İstanbul'daki mülklerini ihtiva eden vakfiyesinde vâkîf, birçok bayandan arsa satın almıştır. Ayrıca satın aldığı arsaların birçoğunda bayan komşuları da bulunmaktadır. Vâkîf'in bayanlardan aldığı arsaları ve evleri gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

DÜRRİZADE MUSTAFA EFENDİ'NİN BAYANLARDAN SATIN ALDIĞI MÜLKLER					
YERİ	MAHALLESİ	ALAN (ZİRA‘)	MUHTEVİYATI	ARAZİNİN KİMDEN SATIN ALINDIĞI	SATIN ALINDIĞI MİKTAR
İstanbul	Havâce Üveys Mahallesi Emir Buhari kurbunda	180	Arsa + ev	Saliha Hatun	1200
İstanbul	Havâce Üveys Mahallesi Emir Buhari kurbunda	200	Arsa + ev	Âişe binti Muhammed	400

İstanbul	Abdullah Ağa Mahallesi'nde Küçük Lofta kurbunda	140	Arsa + ev	El-Hac Ahmed ve zevcesi Emine Hatun	900
İstanbul	Abdullah Ağa Mahallesi'nde Küçük Lofta kurbunda	150	Arsa + ev	Emine binti İshak	410
İstanbul	Abdullah Ağa Mahallesi'nde Küçük Lofta kurbunda	240	Arsa + ev	Ahmed Çelebi ve zevcesi Arap Hatice	300
İstanbul	İstinye Nahiyesine bağlı Rumeli Hisarı haricinde Torluk Ali Mahallesi	Yok	Ev	Afife Hatun	200
İstanbul	Çartâk Ali Mahallesi	360	Arsa + ev	Âişe Hatun	300
TOPLAM:		910			3210

Tablo:9

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin İstanbul'da vakfettiği toplam arazi miktarı 7.908 zira' olup, bu araziye ödediği toplam tutar 20.690 kuruştur. Vâkıf'ın kadınlardan aldığı toplam arazi miktarı 910 zira' olup, bu araziye ödediği tutar 3.210 kuruştur. Bu miktar göz önüne alınırsa, Osmanlı toplumunda kadınların hiç de azımsanmayacak şekilde arsa ve mülke sahip olduğu görülecektir.

Dikkatimizi çeken bir hususda Vâkıf'ın, vakfettiği arsaları içlerinde ki evlerle birlikte bir bütün olarak vakfetmesidir. Yalnızca Afife Hatundan satın aldığı ev, arsası olmadan ev olarak vakfedilmiştir.

c. Gayrimüslimler Yönünden Vakfın Cihetleri

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin mülk satın aldığı kişiler ve mülküne komşu olan kişiler arasında gayrimüslimler de bulunmaktadır. Vâkıf'ın gayrimüslimlerden satın aldığı arsaları ve evleri gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

DÜRRİZADE MUSTAFA EFENDİ'NİN ZİMMÎLERDEN SATIN ALDIĞI MÜLKLER						
YERİ	MAHALLESİ/KÖYÜ	MEVKİİ	MAHİYETİ	ALAN (ZİRA‘)	KİMDEN SATIN ALINDIĞI	SATIN ALINDIĞI MİKTAR
İstanbul	Kâ'riye-i Atik Paşa	-	Arsa + Ev	550	Zimmî Keresteci Âci Murat	700
İstanbul	Hoca Üveys Mahallesi	Emir Buhari Kurbu	Arsa + Ev	120	Zimmî Aritun Veled-i Sâdur	480
TOPLAM:		670 zira‘		1.180 kuruş		

Tablo:10

Vâkıf'ın, gayrimüslimlerden satın aldığı mülkler dışında, mülklerine komşu olan gayrimüslim arsa sahiplerinin isimleri de verilmiştir. Kâ'riye-i Atik Paşa Mahallesi'nde bulunan ve Keresteci Âci Murat'dan satın aldığı 550 zira‘ arsasının yerini belirtirken bir tarafta Hasan Ağa bahçesi bir taraftan Konstantin zimmî ve bir taraftan Mihâl zimmî evleri ve bir taraftan yol ile sınırlı arsayı vakfettiğini belirtmiştir.

Vâkıf'ın, gayrimüslimlerden arsa satın alması ve arsalarının bulunduğu yerlerde komşularından gayrimüslimlerin de bulunması o dönemde Müslümanlarla gayrimüslimler arasında ticaret ve komşuluk ilişkilerinin bulunduğunu göstermektedir.

d. Tamir, Bakım ve Yenileme Yönünden Vakfın Cihetleri

YERİ	KURUM&KİŞİLER	YARDIMIN MAHİYETİ&VÂKIF'IN İSTEĞİ
İstanbul	Cibali Yenikapısı Camîi	İhtiyaç olduğunda caminin musluk ve tulumbası yenilenecek ve tamir olunacak

Tablo:11

Dürrîzâde Mustafa Efendi, Cibali Yenikapısı Camîi'nin bakım, onarım ve tamir ücretinin karşılanmasını, bunun için masraftan kaçınılmamasını istemektedir.

e.Yönetim Yönünden Vakfın Cihetleri

Dürrîzâde Mustafa Efendi, evlatlarının her batında eşit olarak vakfa nezaret etmelerini istemektedir. Kendisinden sonra vakfın yönetiminin evlatları arasında yaşça ve bilgice en büyüğü yapacaktır. Yönetim, imza ve mühür içeren senetle birlikte devredilecektir. Vakıf gelirlerinden yararlanan kişilerin atama ve tayinlerine yine onun evlatları ve onların soyundan gelen kişiler karar verecektir. Şayet bu şartlar yerine getirilemez ise vakıf, vakfiyede belirtilen kişilere ve kurumlara hizmet vermeyip sadece Müslüman fakirlere hizmet edecek şekilde düzenlenecektir. Vâkıf, belirttiği şartlar karşılığında vakfı mütevellîye teslim etmiştir. Mütevellî de şahitler huzurunda bu aynî ve nakdî mülkü teslim almıştır.

Şer'î tasdikten sonra vekil vakfın Ebu Hanife'nin hükümlerine göre hükmedilmesini ve Vâkıf'ın her zaman vakfından dönme hakkının bulunmasını kadıdan istemiştir. Kadı, İmam-ı Yusuf ve İmam-ı Muhammed'in hükümlerine göre hükmedip, vakfın sahih ve lazım olduğuna, vakıfdan geri dönmenin imkansız olduğuna ve vakfedilen mülklerin ebediyen vakıf kalacağına hükmederek vakfı tescil etmiştir.

2. KONYA'DAKİ VAKFIYENİN VE EK VAKFIYENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Vakfiyeden öğrendiğimiz kadarıyla Mevlâna Dergâh'ında türbedâr, bevvâb, ser-tarîk, meydancı dede, aşçı dede, mesnevihan ve seccade-nişin adında görevliler bulunmaktadır. Bu görevlilerden bevvâb 2 kişi, diğer dergâh görevlileri ise tek olduğunu öğrenmekteyiz. Vâkîf mesnevihanın vakfa mütevellî olmasını ve icarı toplayarak gerekli harcamaları yapmasını, seccadenişinin de Allah rızası için vakfi denetlemesini isteyerek mesnevihanın ve seccadenişinin dergâh içerisinde konumlarının önemini göstermektedir.

Yeşilgöl'ün aktığı güzergâh üzerinde su değirmeni, Baş Değirmen, Ali Efendi Değirmeni, Ağa Değirmeni ve Vâkîfın vakfettiği değirmen bulunmaktadır. Değirmenlerin bu civarda çok olması bu yerlerin sulak olduğunu ve değirmenlerin o zamanın toplumunda çok önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Vakîf yönetiminin değiştirilmesi, çoğaltılması, azaltılması, elde tutulması ve bırakılması her seferinde Vâkîf'ın isteğine bağlı kılınmıştır. Vakîf mütevellîsi vakıftan faydalanan kişilerin azil, atama, tayin ve ihracı hususlarını kendi yetkisinde bulundurmıştır. Vâkîf kendisinden sonra vakfın yönetimini, evlatları arasında yaşça ve bilgice en büyüğüne devretmiştir. Vakîf gelirlerinden yararlanan kişilerin azil, atama, tayin ve ihracı hususlarını evlatları ve onların soyundan gelen kişilerin görüşüyle ve bilgisiyle yapılmasını istemiştir.

Konya'daki vakfiyeye şahitlik eden şahitlerden (eski Bursa Kadısı Bâbızâde es-Seyyid Abdullah Efendi, eski Bursa Kadısı Muradzâde es-Seyyid Ahmed Efendi, eski Selanik Kadısı Mektûb-i Abdurrahim Efendi, eski Sofya Kadısı İbrahim Efendi, meşâyih-ı kiramdan Mudanyalîzâde Muhammed Rûsen Efendi) aynı zamanda Konya'daki ek vakfiyeyede şahitlikte bulunmuşlardır.

Vakfiyenin sonuna doğru vekil, vakîf muamelelerinin Ebu Hanife'nin hükümlerine göre yapılmasını yani Vâkîf'ın her zaman vakıftan dönme hakkının bulunmasını istemiştir. Kadı ise hayrı engelliyen kişi olmaktan kaçınıp, vakfın sıhhat ve lüzumuna hükmetmiştir. Yani İmameyne göre hükmedip bundan sonra bu vakıftan geri dönülmenin veya değişiklik yapmanın imkânsız olduğuna hükmetmiştir.

III. BÖLÜM

VAKFIYENİN LATİN HARFLİ VE ORJİNAL METNİ

A. LATİN HARFLİ METİN

BİSMİLLAHİR RAHMANİRRAHİM

Tâle'tü mâ havâhu ve teemmeltü fî mezmûnihi ve fehvâhu şürûtaha hâzinetün alâ minhâci's-savâbi ve halâsîhâ müvâfikatün li'ş-şer'î'l-müstetâbi cealellahu sa'ye sâhibihi mesrûran ve amelehu fi'd-dâreyni meşkûran. ketebehu el-fakîru ile'l-meliki'l-kadîr veliyyi'd-din afâ anhu.

Vakfiyyetün şer'iyetü'l-medlûli cerrabehû mâ lenâ selefi bi'l-kabûli cealellâhu sa'ye hazrati'l-vâkıfî meşkûran ve cezzâhu cezâen mevûran nemmekahu el-fakîru ileyhi azze şânehu el-yedî Muhammed Saîd el-kâzîasker-i Rûmili ğufira lehû

(İmza Mühür)

Lemmâ iltemese minnî vezaa'l-kalemü alâ hâza'l-kitâbi tâla'tühu ve vecedtühu müvâfikan ale'n-nehâci'l-müstetâbi harrarahu el-fakîru kâtibzâde Muhammed Rafî' el-kâzî askeri Anadolu ğufira lehû

(İmza Mühür)

Ecrabu bimâ fîhi yekdisü mâ yehvîhi min asli'l-vakfi ve'ş-şurûti alen-nemtü'l-mebsûti feni'me'l-vakfi'l-celîli ve'l-emri'l-cemîli cealellahü sa'ye'l-vâkıfî meşkûran harrahu el-fakîru ileyhi azze şânuhu İbrâhim el-kâzî bi Kostantiniyyeti'l-mahmiyyeti ğufira lehû

1/a

(İmza Mühür) //

Ser sahife kitâb-ı fesâhat karîn, zıkr-ı İsm-i A'zam Cenab-ı Rabbi'l-Âlemin ve Dürre-i Fâhire-i Ahmed cihân aferin ve gevher-i girânbehâ salâtu selâm Hazret-i Seyyidi'l-Mürselin ve tarziye-i âlû ashâb-ı güzîn şefaât karin ile tezyin olundukdan sonra sebeb-i terkîm-i elfaz-ı kitâb ve bâis-i tanzim, kelâm-ı müstetâb oldur ki zât-ı ulyâ âlî hemtâları etnâb-ı elfâzdan müstağnî belki elfâz-ı elkâb-ı cenâb-ı inayet nisâbları ile müftehir ve mübâhi işbu

1-b kitâb-ı sıhhat nisâb-ı // vusûl eyâd-ı kerimeleriyle şerefyâb olan vâkıf-ı bî-meâdil ârif-i ücûr-ı bî-memâsil sâbıkan zînet ârây-ı makâm-ı vâlâ-ı fetvâ, revnâk eفزây-ı erike-i ulyây-ı takvâ, iftihârü'l-eâzım, ve'l-ekâbir, vârisi's-sadr, kâbiran an kâbir şeyhü'l-islâm, ibn eş-şeyhü'l-islâm vâlâ zât-ı feזâi'l-mesned devletlû, saâdetlû, atûfetlû Dürri Efendîzâde Mustafâ Efendî hazretleri'nin tarafı bâhiri'ş-şeriflerinden ber vech-i atî husûsu meymenet mahsûslarını ikrâra ve ba'dehû liecli'l-muhâkeme muhâsame ve istirdâda sâbitü'l-vekâle vekîl-i şer'ileri olan fer'-i sülâle-i seniyye ve semere-i şecere-i lehibeleri saâdetlû, mekrumetlû, şerâfetlû, mevâlî-i izâmdan es-Seyyid Muhammed Atâullah Efendî müvekkil-i müşârun-ileyh hazretlerinin merhûm Ebû'l-feth ve'l-ğâzi Sultân Muhammed Hân Gazî tâbe serâhu, câmi'-i

2-a şerîfi civârında // vâkı' saâdethânelerinde vakf-ı lâhıku'l-beyânlarını kalem-i şer'-i kavîm ile tahrîr ve istimâ' ve faslu hasm ve tastîr içün cânibi şer'-i kavîmden mezûnen bi'l-hüküm irsâl olunan vakâyı' kâtibi Mevlâna el-Hâc Mustafâ Efendî'nin akd eylediği meclîs-i şer'-i şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedî de vakf-ı lâhıku'l-beyânlarını liecli't-tescil ve'l-itmâm-ı emru'l vakfa ve't-tekmîl mütevellî nasbu ta'yîn buyurdıkları es-

seyyid Muhammed Mutahhar Efendi mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idûb müvekkilim müşârün-ileyh emvallarîni vucûh-ı hayrâta nisâr ve infâk fî sebîlillah ihtiyâr buyûrub “ellezîne yunfikûne emvâlehüm bi'l-leyli ve'n-nehâri sirran ve alâniyeten felehem ecrhum inde rabbihim vela hâvfun aleyhim velâhum yehzenûn” âyet-i bâ-hidayeti ile “izâ mâte ibnu Âdem inkataa anhu amelûhu illa an selâsin ilmun nâfiun ve

2/b veledün sâlihün // yed'û lehû ve sadaka-i câriye alâ ibâdillahi teâlâ” hadîs-i şerîf-i sahîhi'l-isnâd ve eser-i münîf-i sarîhi'l-isnâdın mazmûn-ı inayet meşhûnlarını mülâhaza ve meknûn-ı meserret makrûnlarîni muhâfaza buyûrub âyet ve hadîsi iki cenâh-ı tâir-i devlet ve dû'mısrâ' bâb-ı saâdet ittihâz buyurmalarıyla mahmiyye-i İstanbul'da Âkşemseddîn Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan ba'zen Mahzar Mustafâ ve ba'zen odabaşı menzilleri ve bir taraftan Ğanî Efendi menzili ve bir taraftan Fâtıma Hâtûn ve ba'zen Sandukçı Muhammed Beşe menzilleri ve bir taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd tûlen ve arzan bî-hisâb terbi'î yediyüz zira' ma'lûmü'l-müştemelât arsa ve binâsı mülk-i menzili müvekkilim meşârün-ileyh hazretleri bâ hüccet-i

3/a şer'îye mâliki ve mutasarrıfı olan İbrâhim Efendi bin Abdullah'dan // bin beşyüz guruş semen medfû' iştirâ ve temlîk ve teslim buyurdıklarından mâadâ kezâlik İstanbul'da Dûlbentçi Hüsâm Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan Kuyûmcı İsmâil ve melkûn verasesi mülkleri ve üç taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd ikiyüzyirmibeş zira' arsa-ı mevkûfe-i muttasıl bir harab hâmam ve kârgîr mahzen ve bir su hazînesi ve kârgîr matbah ocâğı ve dört adet bi'ri mâ ve etrâf-ı erbeası sûtûn ve tabanlı cedîd taş divâr ve iki adet

- zükâk kapûsına müştemil bî-hisâb terbi'î ikibin altıyüzkırkbeş zira' arsa-i memlûkesi dahî bi-cihet şer'iyeye sekizbin guruş semen medfû'a istirâ ve temlîk ve kabz buyurdıklarından sonra enfâ beyân ve tahdîd olunan mezkûr
- 3/b** ve işbu ikibin altıyüz // kırkbeş zira' arsa-i memlûkelerini müştemilât-ı mezkûrasını ve yine mahmiyye-i İslambol'da Hırka-i Şerîfe civârında Molla Ahaveyn Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan evlad-ı meşrûta İbrahîm Ağa tasarrufunda olan vakf-ı menzil ve bir taraftan ba'zen Halîl Ağa tasarrufunda olan vakf-ı menzil ve bir taraftan ba'zen mahalle-i mezbûra imamına meşrûta ve ba'zen mahalle mezbûra müezzine meşrûta vakf-ı münezzeller ve bir taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd olub Ali Çâvuş Ağa bin Muhammed'den sekizyüz guruş semen medfû' ve makbûza iştirâ buyurdıkları tahmînen dörtyüz zira' arsalı ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahmiyye-i mezbûrada Emir Buhâri kurbunda Hoca Üveys Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan Sâliha Hâtûn tasarrufunda olan vakf-ı menzil ve bir
- 4/a** taraftan avz odabaşı // menzili ve bir taraftan Ali Efendi verasesi menzili ve bir taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd terbân yüzyirmi zira' arsa üzerinde mebnî Aritun Veled-i Sâdur nâm zımmîden dört yüzseksen guruş semen medfû' mukâbelesinde temlîk buyurdıkları ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-ı mülk-i menzil ile menzil-i merkûm ittisâlinde vâkı' bir taraftan menzil-i mezkûr ve bir taraftan yine merkum Ali Efendi verasesi menzilleri ve iki taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'an yüzseksen zira' arsalı Sâliha nâm hâtûndan bin ikiyüz guruş semen makbûz mukâbelesinde mâlik oldukları bir bâb-ı mülk-i

menzil kezâlik mahalle-i mezbûrada vâkı' Âişe binti Muhammed nâm hâtûndan bâ huccet-i şer'iyeye dörtyüz guruş semen medfû'a iştirâ

- 4/b** buyurdıkları etrâf-ı erbeası kutucu es-Seyyid Ali ve's-Seyyid // Mustafâ ve Fâtıma Hâtûn menzilleri ve tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'an ikiyüz zira' arsa üzerine mebnî müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahmiyye-i mezbûrada Kâzîasker Muhammed Efendi Mahallesi'nde vâkı' Abdurrahmân Ağa bin İbrahîm nâm kimesneden dörtyüz guruş semen makbûza iştirâ buyurdıkları bir taraftan el-Hâc Muhammed Efendi menzili ve bir taraftan Âişe Hâtûn ibneti'l-Hâc Halîl menzili ve iki taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'an iki yüz zira arsa üzerine mebnî müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahmiyye-i mezbûrada Küçük Lofta kurbunda Abdullah Ağa Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan el-Hâc Mustafâ Ağa menzili ve bir taraftan ba'zen Kâşıkçı el-Hâc Mustafâ ve
- 5/a** ba'zen Fâtıma Hâtûn arsası // ve ba'zen Afife ve Havvâ Hâtûn menzilleri ve iki taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'an yüzkırk zira' arsa üzerinde mebnî ve müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî el-Hâc Ahmed ve zevcesi Emine Hâtûndan dokuzyüz guruş semen medfû'a iştirâ buyurdıkları bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahal-i mezbûrada vâkı' bir taraftan Şeyhzâde el-Hâc Mustafâ menzili ve bir taraftan el-Hâc Ahmed tasarrufunda olan vakf-ı menzil ve bir taraftan el-Hâc Mustafâ arsası ve bir taraftan tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'an yüzaltmış zira' arsa üzerinde mebnî ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahalle-i merkûmede vâkı' bir taraftan el-Hâc Ahmed menzili ve bir taraftan Ebû Bekir Ağa menzili ve bir taraftan el-Hâc

- 5/b** Mustafâ arsası ve tarafı râbî'î // tarîk-1 âm ile mahdûd bî-hisâb terbi'î yüzseksenüç zira' arsalı ma'lumü'l-müştemelât Muhammed Ağa bin İshak'dan bin beşyüz guruş semen mukâbelesinde şer'an mâlik oldukları bir bâb-1 mülk-i menzil ve yine mahalle-i merkûmede vâkı' bir taraftan Zeyneb Hâtûn ve bir taraftan Âmine Hâtûn menzilleri ve iki taraftan tarîk-1 âm ile mahdûd terbi'ân iki yüz on zira' arsa üzerine mebnî İmâmeci Ahmed Ağa nâm kimesneden bin ikiyüzotuz guruş mukâbelesinde iştirâ buyurdıkları ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-1 mülk-i menzil ve yine mahalle-i mezbûrada vâkı' bir taraftan Ebû Bekir Ağa menzili ve ba'zen Muhammed Ağa tasarrufunda olan vakf-1 menzil ve ba'zen Emine Hâtûn menzili ve bir
- 6/a** taraftan vakf-1 mezbûradan // İmâmeci Ahmed Ağa menzili ve bir taraftan arsa-i hâliye ve bir taraftan tarik-1 âm ile mahdûd terbi'an yüzelli zira' enkaz-1 mevcûdeyi hâvî Emine binti İshak nâm hâtûndan dört yüz on guruş mukâbelesinde temlik buyurdıkları bir bâb-1 mülk-i menzil arsası ve kezalık mahalle-i mezbûrada vâkı' bir taraftan Çubukçu Ahmed Ağa menzili ve bir taraftan Nûri Molla ve bir taraftan Mısırlıoğlu zevcesi menzilleri ve taraf-1 râbî'î tarîk-i âm ile mahdûd terbi'ân ikiyüzkırk zira' arsa üzerine mebnî müştemilât-1 ma'lûmeyi hâvî Ahmed Çelebi ve zevcesi Arap Hatice'den üçyüz guruş semen mukâbelesinde iştirâ buyurdıkları bir bâb-1 mülk-i menzil ve yine mahmiyye-i mezbûrada Ka'riye-i Atik Ali Paşa
- 6/b** Mahallesi'nde vâkı' bir taraftan Hasan // Ağa bağçesi ve bir taraftan Kostantin zımmî ve bir taraftan Mihâl zımmî menzilleri ve bir taraftan tarîk-1 âm ile mahdûd terbi'an beşyüzelli zira' arsa üzerine mebnî

müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî Keresteci Âcî Murat nâm zimmîden yediyüz guruşa iştirâ buyurdıkları bir bâb-ı mülk-i menzil ile mahrûse-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Tophânede İtmekçîbâşî Mahallesi'nde vâkı' etrâf-ı erba'ası el-Hâc Ali ve Muhammed Çelebi ve Semerci Halîl ve Fazlullah Hoca ve Rahîme Hâtûn ve Seyyid Muhammed menzilleri ve tarîk-ı hâs ile mahdûd terbi'ân bin yirmi zira' arsa üzerine mebnî ma'lumü'l-müştemelât Rûgâni el-Hâc Ömer nâm kimesneden bin beşyüz guruşa iştirâ buyurdıkları

7/a bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahrûse-i mezbûraya // muzâfe İstinye Nahiyesine tâbi' Rûm İli Hisârı haricinde Torlak Ali Mahallesi'nde vâkı' bir tarafından el-Hâc Halîl tasarrufunda olan menzil ve bir tarafdán Ali Çelebi mülki ve bir tarafdán dere ve bir tarafdán tarîk-ı âm ile mahdûd Afife Hâtûndan ikiyüz guruşa iştirâ olunan ma'lumü'l-müştemelât bir bâb-ı mülk-i menzil ve yine mahmiyye-i mezbûrada vâkı' bir tarafdán İmâm Sâlih Efendi verasesi bağçesi ve bir tarafdán dere ve iki tarafdán tarîk-ı âm ile mahdûd Kalyoncu Muhammed Çelebi nâm kimesneden sekizyüzyetmiş guruşa iştirâ olunan terbi'ân dörtüyzelli zira' arsalı müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb-ı

7/b mülk-i menzil ile kezâlik hisâr-ı merkûmede Çârtâk Ali Mahallesi'nde vâkı'//¹⁹ karib bir tarafdán Sâlih Efendi ile müşterek damlalık ve bir tarafdán yine Sâlih Efendi tasarrufunda olan menzil ve iki tarafdán tarîk-ı âm ile mahdûd terbi'ân üçyüzaltmış zira' arsa üzerine mebnî müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî Âişe nâm hâtûndan üçyüz guruşa iştirâ buyurdıkları menzillerini ve etyeb-i mal ve enfûs menâllerinden efzâ zü kemâl-i imtiyaz ile mümtâz buyurdıkları yedibin guruş hasbetenillâh illa hadd ve taleben

¹⁹ Okunamayan bir kelime, üstüne "Hisar Hamamına" diye not düşülmüştür.

limerzâti'r-Rabbi's-Samed vakf-ı sahîh-i şer'î müebbed ve habs-i sarîh-i mer'î muhalled ile vakfu habs buyûrub şu vechile ta'yîn ve tasrîh ve tebyîn buyurdular ki zikr olunan arsalar ve menâzil-i mahdûda-i mezkûra icâre-i

- 8/a** mu'tâde ile âhire icâr olunub // ve meblağ-ı merkûm yedibin guruş ile münâsib mahallerde düşdükçe akâr iştirâ oluna ve akâr iştirâ oluncaya değîn meblağ-ı merkûm yedibin guruş onu on bir hisâbı üzere reh-i kavi ve kefil malı ve yâhud ikisinden biri ile alâ vechi'l-halâl istirbâh ve istiğlâl oluna ve akâr ve nukûdun galle ve nemâsından ceddîm merhûm Kâzîasker Abdulkâdir Efendi'nin Edirnekapûsî kurbunda binâ ve ihyâ eylediği zâviyede beher sene şehri rebî'ü'l-evvel de sultân-ı enbiyâ ve rasûl-i kibriyâ, habîb-i hudâ, şefî-i zûzeczâ Muhammed Mustafâ aleyhi ve alâ âlihi efzâlî's-selâm ve ekmelü't-tahâyâ hazretlerinin mevlid-i şerif şerefbahşaları kırâeti için mevlid-hânlara
- 8/b** ve huzzâr-ı meclis dilgüşâyâ şeker ve şerbet ve ûd ve mesârif-i // sâire için yüzyirmi guruş harç ve sarf oluna ve yine galle merkûmeden medîne-i Gelibolu da vakı' Usturacı eş-Şeyh İbrahîm Efendi zâviyesinde beher sene şehri rebî'ü'l-evvel de nebiy-i muhterem ve şefî'l-ümem sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin kezâlik mevlid-i şerîfleri kıraat olunub mevlid-hânlara ve huzzâr-ı meclîse şeker ve şerbet ve ûd ve masârif-i sâire için senevi elli guruş irsâl olunub zâviyedar olanlar dahî meblağ-ı merkûme ber vech-i muharrer harç ve sarf eyleyeler ve İslambol'da saâdethâneleri civarında vakı' Haceki câmi'-i şerîfnde beher yevm üç kimesne Delâilü'l-Hayrat'dan birer hizb-i şerif tilâvet ve her hafta her biri Delâil-i Şerîfi hatim idüb üç

- 9/a** sûre-i ihlâs-ı şerîfe ve fâtihay-ı şerîfe // tilâveti ile sevâbını rûh-u vâkıfa ihda eyleye ve ol üç nefer kimesnelerden biri reîs olub kıratı mukâbelesinde alâ tarîkı's-sılâ yevmî sekiz akçe ve vazîfeye ve bâki iki nefer kimesne dahî altışar akçe vazîfeye mutasarrıf olalar ve ceddım müşârun-ileyh Abdulkâdir Efendi zâviyesinde şeyh olan kimesne külle yevmin Delâil-i Hayrâtı hatm ve akîb-i hatimde üç ihlâs-ı şerîf ve bir fâtihay-ı şerîfe tilâvet ve sevabını rûh-u vâkıfa ihda eyleyüb, beher şehir alâ tarîkı's-sılâ ikişer guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve Medine-i Münevvere sükkânından dört nefer kimesneden her birine senevi alâ tarîkı's-sılâ on ikişer guruşdan cem'an kırksekiz guruş vazife isâl ve teslim olunub onlar dahî her biri Delâilü'l-Hayratı küll-i yevm
- 9/b** hatim // idüb akîb-i hatimde üçer ihlâs-ı şerîf ve birer fatihây-ı şerîfe tilâvet ve her biri sevabını rûh-u vâkıfa ihdâ ve vazîfe-i merkûmeye mutasarrıf olalar ve muhimmiyye-i İslambol'da Ebû'l-Feth Câmi'-i Şerîf'inde ba'de edâ-i salati'l-fecr mihrab-ı şerîf de sûre-i yâsin tilâveti akibinde ilmi tecvîdi âlim meşayih-ı kurradan bir kimesne dahî aşr-ı şerîf kürsisinde dâb kadîm üzere sûre-i fetih ve üç ihlâs-ı şerîf ve bir fâtiha-ı şerîfe tilâvet ve sevâbını rûhu vâkıfa ihdâ ve mukâbelesinde beher yevm dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve merkûm şeyhü'l-kurrâ câmi'-i şerîf mezkûrda ramazan-ı şerîfden gayri on bir ayda yevmî ehad ve isneyn ve erbiada talebeye ta'lim Kur'ân-ı Azîmü's
- 10/a** -Şân idüb mukâbelesinde yevmî // on altı akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve yine mezbûr şeyhü'l-kurrâ ramazan-ı şerîfin ibtidâ gününden âhirine varınca beher yevm Ebû'l-Feth Câmi'-i Şerîf'inde ba'de'l-asr bir mahalle culûs ve hâzır olan müslimînin yedlerinde olan mesâhif-i şerîfeyi adab ve vakâr ve

teenni ile tashîh için kur'an-ı azîmü's-şân tilâvet ve arefe günü hatim ve duâ ve sevâbını sâhibü'l-hayr olan vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin rûhu şerîflerine ihdâ eyleye ve İslambol hasn-ı ebvâbından Cibali Yenikapûsı haricinde iskelede vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin müceddeden binâ ve ihyâ buyurdıkları câmi'-i şerîfde bir kimesne yevmî on iki akçe vazîfe ile

10/b imâm ve altı akçe vazîfe ile hatib ve iki akçe ile // devir-hân olub cem'an yirmi akçe vazifeye mutasarrıf ola ve âhir bir kimesne dahî yevmî sekiz akçe ile müezzin vakt ve iki akçe ile müezzin salâ ve iki akçe ile devir-hân olub cihat-ı mezkûra mukabelesinde on iki akçe vazifeye mutasarrıf ola ve yine âhir bir kimesne dahî yevmî sekiz akçe vazîfe ile kayyım ve iki akçe ile devir-hân ve bir akçe ile ferrâş ve iki akçe ile âb-keş olub ol dahî on üç akçe vazifeyi mutasarrıf ola ve câmi'-i şerîf-i mezkûr merzukalarının bilâde tafsîl olunduğu üzere cem'an yevmî kırk beş akçe vazîfe-i muayyineleri imâmü'l-müslimin ve emîrû'l-muvahhidin şevketlû, azametlû, mehabetlû padişah alem penâh hazretleri Lâleli Çeşme Kurbun'da binâ ve ihyâ buyurdıkları

11/a câmi'-i şerîfleri // evkâfından virilmek üzere emr-i hümâyûn inâyet makrunlarına binâen müvekkel müşârun-ileyh hazretlerinin vakf-ı mütevellileri dahî vazâif-i mezkûrayı beher şehr evkâf-ı hümâyûn kâim-i makâm mütevellilerinden ahz ve ashâbına isâl ve teslîm eyleyeler ve yine vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin evkâf-ı şerîfeleri gallesinden ramazan-ı şerîfden mâadâ on bir ayda câmi'-i şerîf-i mezkûrda külli leyletin ikâd olunmak için beher şehr bir buçuk vakıyye şem' revğan ve bir buçuk vakıyye revğan-ı zeyt ve ramazan-ı şerîfede dahî on vakıyye şem' asl ve otuz

vakıyye revġan-ı zeyt iştirâ oluna ve yine galle-i mezkûradan lede'l-hâce kadar ma'ruf ile câmi'-i mezkûra ruhunda vâkı' musluk ve tulumbası tecdîd ve ta'mîr oluna ve yine galle-i mezbûradan beher sene yüz guruş dahî

11/b Medine-i Münevvere alâ // minverihâ efzalü't-tahiyyada sâkin fukarâ-i mü'mininden ehakk olanlara surre eminleri yediyle irsâl ve nâzır-ı vakf tarafından ta'yîn olunan vekîl marifetiyle her birine tevzi' ve taksîm olunub onlar dahî mukabilesinde müvâcehe-i ceyb-i ekrem ve şefî'l ümem sallallahu teâlâ aleyhi ve sellemde salât ve selâm ve üçer ihlâs-ı şerîf ve birer fâtiha-ı şerfi tilâvetiyle sevâbını rûh-u vâkıfa ihdâ ve haklarında istiġfar ve iştişfâ' eyleyeler ve yine beher sene řa'bânü'l-muazzam duhûlünde âsitâne-i aliyyede sâkin eşedd ihtiyaç ile muhtaç olan fukara-i müslimîn ve müslümâtdan yirmi nefer kimesneden her birine ġalle-i mezkûradan pirinç ve rûġan sâde bahâsı olmak üzere beşer guruşdan cem'an yüz guruş virile ve

12/a vakf-ı mezbûra mütevellî olanlar yevmî on iki akçe vazifeye // mutasarrıf olalar bir kimesne dahî vakf-ı merkûme kâtib olub yevmî beş akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve bir kimesne dahî câbî olub yevmî beş akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve icârat akâratdan mesârif-i mezkûra ba'de'l- edâ her ne fazla bâkî kalur ise nısfı yine akâra tebdil olunub aslı vakfa zam oluna ve nısf-ı âharı dahî bir vech-i mücirr beyân olunan nazır-ı vakfın batn-ı evvelinde olan zükûr ve ünâs beynlerinde ale's-seviyye taksîm oluna, madem ki vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin vücud-u mesûdları ziynet efzâ-ı silki sinîn ola tevelliyet-i vakf-ı mezkûr nefis-i nefislerine ihtisâs ile vâbeste-i keff-i kifayetleri olub umûr-u vakf-ı mezkûrda ve mürtezika-i vakfın azl ve nasb ve

12/b ta'yîn ve ihrâcî hususları // re'y sâkıb ve fikri sâiblerî üzere olmağa tansis buyurmalarıyla dâima şurûtu ve vakf-ı mezkûrda tağyir ve tebdîl ve teksîr ve taklîl ve takbîd ve itlâk ve istibdâl ve ilhâk fi-küllî merratin mine'l-merrâti kâffeî tasarrufat-ı şer'iyye ve âmme-i teberruât-ı mer'iyye murâdı şerîflerine vâbeste ve merbût ve maksûdu münîflerine mevkûf ve menût olmağla cemî'-i umûr ve husûs bî-umûmi'l-meşie ve'l-ihiyar nefsi nefîs senevide hisâl bâhiri'l-efzallerine mahsûs ola ve vezâyif-i mezkûraya mutasarrif olan mürtezikadan her biri vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin memzî ve mahtûm tezkireleriyle mutasarrif olalar ve ba'dehû vakf-ı merkûme vâkıf müşârun-

13/a ileyh hazretlerinin evlâdu evlâdu evlâdları // batnan ba'de batn ale's-seviyye hasbî nâzır olub mürtezika-i vakfın ta'yînleri onların re'yi ve ma'rifetleri ile ola ve iktiza iden arûz ve tezkire evlâdın ekber ve erşedinin imzâ ve hatmini hâvî senedi ile ve tevellîyet-i vakf dahî vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin kendülerinden sonra evlâd-ı kiramlarının batn-ı evvelinde olan ekber ve erşedine mahsûs ola ve şurûtu mezkûraya riâyet mütekaddir olur ise vakf-ı mezkûr mutlakâ fukara-i müslimîne meşrûta ola deyû vâkıf müşârun-ileyh hazretleri bu vechile şart ve ta'yîn ve tansîs ve tebyîn buyûrub akârât-ı mezkûra ile meblağ-ı merkûmı fâriğan ani'ş-şevvâğil müteveli-i mûmâ-ileyhe teslîm, anlar dahî teslîm ve kabz eyledi dedikde gabbe't-tasdiki eş-

13/b şer'i // vâkıf-ı müşârun-ileyh lâ zâle beyne'l-enâm müşârun-ileyh hazretleri vakf-ı mezkûrî ihkâm ve şurûtunu istihkam için inân-ı kelâmlarını süm-tü rücûa atf ve zimam-ı makâlelerinî savb-ı istirdâda sârf olub müteveli-i mûmi ileyh mukaddimât-ı nizâ'a şuru' eylediklerini vekîl mûmi ileyh bi'l-vekâle

takrîri kelâm idüb vakf-ı akâr mefhur eimme-i kibar olan sirâcü'l-millet ve'd-
dîn üstâdü'l-eimmeti'l-müctehidin Ebû Hanîfe Nu'man bin Sâbit el-Kûfi
âmilallahu bi'l-lutfi'l celî ve'l-hâfi hazretlerinin nezd-i âlilerinde sahîh lakin
ğayr-i lâzım olub vakf-ı nukûd ve ona müteferri' olan şurût ve guyûd dahî
inde'l-eimmeti's-salisetin nehârir aleyhim rahmetullahi'l-meliki'l-kadir

14/a sahîh olmamağla zikr olunan arsalar ve menâzil-i // mezkûra ve meblağ-ı
merkûm müvekkilim müşârun-ileyh hazretlerinin mülküne istirdâd iderim
mütevelli-i mûmî ileyh istintâk olunsun didikde ğabbe'l-istintâk mütevelli
mezkûr eâne Allahû el-melikü'ş-şekür vekîl müşârun-ileyh ile meclîs-î
ma'kûd mezkûrda müterâfiân olub hayran li-cânibi'l-vakf cevâb-ı bâ-
savâbında gerçî hal vekîl-i müşârun-ileyhin takrîr-i minval üzeredir lakin
imâm-ı mu'teber Hazret-i İmâm Züfer aleyhi rahmeti'l-meliki'l-ekber'den
İmâm Muhammed bin Abdüllâh el-Ensâri rivayeti üzere vakf-ı nukûd ve ona
müteferri' olan kuyûd-u sahîh olmakla vakf-ı akâr ile vakf-ı nukûdun vech-i
meşrûh üzere sıhhat-i vakfiyyetlerine binâen her birini redd ve teslîmden
imtina' iderim deyû akavâli ma'mûletin bihâ ile hükme tâlib oldukda

14/b mevlânay-ı // mezbûr ulema bi'l-hilâf beyne'l-eimmeti'l-eşrâf vakf-ı akâr ve
vakf-ı nukûdun sıhhatlerine ba'de'l-hüküm vekîl-i müşârun-ileyh inân-ı
kelâmını semt-i âhara atf idüb gerçî vakf-ı akâr ve vakf-ı nukûd ve bi'l-cümle
şurût ve guyûd bir minvâli ma'kûd sıhhat buldu ancak Hazret-i Ebû Hanife
müşârun ileyh hazretleri indinde sıhhat lüzûmu müstelzim olmamağla
akârât-ı mezkûr ile nukûd-ı merkûmeyi bi'l-vekâle istirdâd iderim didikde
mütevelli-i mezkûr tekrar cevabı bâ sevâba şurû idub âlim-i rabbâni Hazret-i

İmâm Ebî Yusufî'l-İmâmi's-Sâni ray'î münîrlerinde Vâkîf'ın mücerred vakf-
ı kavlî müstelzim-i lüzûm olduğundan mâ'ada imâm-ı sâlis Hazret-i

15/a Muhammed İbn-i el-Hasan eş-Şeybânî mezheb hatırlarında teslîm // ile'l-
mütevelli ve zikr-i te'yid ile vakfa lüzûmu ârız olmağla redd ve teslimden
imtina' ıderim didikde Mevlânay-ı merkûm dahî akârât-ı mezkûra ile nukûd-
u merkûmenin sıhhat-ı vakfiyetlerinde lüzûmlarına ve şurût-u merkûmenin
cevâzına hükmü sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î itmekle vâkı' hâlî
mahallinde tahrîr ve ba'dehû meclis-i şer'-i hatîra me'an ba's olunan ümenâ-i
şer'ile gelûb alâ vukûihi inha ve takrir itmeğın vakf-ı mezkûr min-ba'd vakf-ı
sahîh ve lâzım ve habs-i sarîh ve mutahattem olub min-ba'd nakz ve tahvili
muhal ve tebdil ve tağyiri adîmi'l-ıhtimal oldu. Cerâ zalike ve hurrira

15/b fi ğurra-i recebi'l-ferd li sene selase ve selasin ve mietin ve elf //

ŞUHÛDÜ'L-HÂL

Muhammed Efendi bin Muhammed

Ahmed Efendi bin Muhammed

Fahru'l-kuzât Hafız Muhammed Emin Efendi

Fahru'l-kuzât Ahmet Maruf Efendi

Fahru'l-eşrâfi'l-kuzât Hutvânizâde Ahmed Efendi

Fahru'l-müderrişîni'l-kiram Muhammed Efendi

Fahru'l-kuzât Arif Muhammed Efendi bin Süleyman

Fahru'l-kuzât Yenvevi Mustafâ Efendi

Fahru'l-kuzât es-Seyyid Hasan Efendi İbn-i Mustafâ ve

16/a Gayrihim...//

Ecrabe bimâ fîhi ketebuhu el-fakir ileyhi azze şanehû şerifzâde Seyyid

17/a Muhammed el-kâzî bi askeri Rumili ğufira lehüma //

Ser nâme-i kitâb vakf-ı sıhhat-ı unvân * ve sâhife-i dibâce-i vesika-i hayrat-ı hisân * evvelen hamd ve şükûr ve sipâs ve senâ' ve medh bî-kıyâs * vâkıf-ı serâir-i âlem * ve dâniy-ı zamâir-i ümem olan melik-i müteâl* celle ani'l-ekfiyâ-i ve'l-emsâl hazretlerinin dergâh-ı akdes * ve bâriğah-ı mukaddesine takdîm ve ibtida'* ve sâniyen salât salavât mütedâliyât * ve tahıyyât behıyyât müteveliyât * âbı şer'i mutahhar ile hayâtbahş efrâd-ı kâinat olan * menba'-ı lütfu hüdâ * ve delil-i rah-ı hüdâ * sultân-ı bâ-

17/b ğâhistafâ * hocay-ı muallimhâne-i âlem Muhammedü'l Mustafâ // sallallahu

teâlâ aleyhi ve sellem mâ hebbet er-rîhu ve's-sabâ hazretlerinin ravzâ-i riyâz-ı cennet olan meşhed-i mutahhar merkad-i münevverlerine * ber tarîkâ-i luzûme ve te'yid-i vakıf ve tesbîl * ve mahkeme-i hubb-i ihlâs-ı ihtisâslarında tescil * ve sâlisen Necef-i behıyye-i terziyye ve tekrîm-i cemâat hidâyet entümâ * ve nücûmu âsumân-ı ihtidâ olan âl ve ashâb-ı kirâm * ve ezvâc-ı vacibeti'l-ihiram hazerâtına tebliğ ile tedbil * kılındıktan sonra kelime-i faslı'l-hitâb emmâ ba'd zeylinde * iş bu kitâb-ı mişğînnikâb ve sıhhat intisâbın * bu vechile meşk-i sahîfe tahrîr ve takrîrine * ve nihâde-i derûn harita-i tanmîk ve testîrine * bâis olub bundan akdem merraten ba'de

18/a uhrâ * kemâ hüve'l-elyak ve'l-uhra // revnak-ı efzâ mesned-i refî' fetva * ve

ziver ârâ-ı müttekây-ı fasl ve takvâ * hallâl-i müşkilât-ı mebâhis-i dîniyye * keşşâf-ı mufazzalât-ı ğavâmîz-i edebiya * mazhar-ı eltâf-ı fuyûzat-ı menân * masdar-ı ehâsin-i hayrât-ı hisânı e'lem eşrafi'l-ümme * ekrem eshâbi'l-himme * devletlû, inayetlû, atûfetlû, mükrimetlû Dürrîzâde Mustafâ Efendi *

- eazzehu'l-Allahu bi'l-izzi's-sermedi hazretlerinin taraf-ı bahiri'ş-şeriflerinden husûsati'l-beyânda ikrar-ı tâm * ve da'vaya rucû' ve istihkâma vekîl olduğu es-Seyyid Mustafâ ibni's-Seyyid Muhammed * ve Abdullah Efendi bin İbrahim şehâdetleriyle sâbit olan fahru'l-kuzât şerâfetlû es-Seyyid Muhammed Mutahhar Efendi meclîs-i şer'î şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i din-i
- 18/b** münîf-i Muhammedîde * zikr-i âti // vakıflarına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn * buyurdıkları hâlâ İslambol kâdısı mahdûmu âlî kadrları faziletlû es-Seyyid Muhammed Atâullah Efendi müvacehesinde bi'l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrir-i kelâm idüb müvekkil-i müşârun-ileyh hazretleri silk-i mülk-i sahîhlerinden münselik olub vilâyet-i Anadolu da Konya sancağın'da Iğın kasabasına tabi Mahmud Hisârisaklı karyesi'nde vâkı' cevânib-i erbeası kıbleten Sârioğlu Abdullah ve ba'zen Abdulkerim tarlaları * ve garben Kocaoğlu Ahmed tarlası * ve şimâlen Abdullah oğlu Muhammed tarlası * ve şarkan Yeşilgöl nehri dimekle ma'ruf nehri câri ile mahdûd uç dibi cüz
- 19/a** eşcârını hâvî ve mevzi' // mezkûra rubu saat mikdâr-ı mahalde vâkı' lede'l-ahali Yeşilgöl dimekle ma'ruf olan ceyli etkinden bunu' idüb evvela âsiyâb mahdûd-u mezkûra vürûdundan Baş Değirmen ta'bir olunan değirmene ve enden Ali Efendi Değirmeni'ne ve enden Ağa Değirmeni'ne cereyân iden nehri mezkûr ile dâir iki göz bir bâb mülk değirmenini hasbetenlillah el-afüvvi'l-vedûd ve itbâ'an li-sünneti rasûli'ş-şefî'l-mahmûd vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarih-i muhalled ile vakf ve habs ve şöyle şart buyurdular ki * esbâb-ı mezkûr yed-i mütevellî ile tâlibi olanlara senevi icâra-i mislî ile icâr olunub hasıl olan icârasından ârif-i esrar-ı âlem-i ceberût * vâkıf-ı

19/b dekâyık-ı âlem-i melekût-ı bülbül-i gülistân-ı // tarîkat ve * tûtî-i saray-ı şükristan hakîkat-ı nâzım kitâb-ı müstetâb-ı mesnevi * ve kâşif-i esrâr dekâyık-ı sûri ve ma'nevi mahdûmu evliyâ* cenab-ı hazret-i Mevlânâ* Celaleddîn-i Rûmi * kaddese sırrahu'l-aziz hazretlerinin medine-i Konya'da vâkı' âsâyışgâh-ı hassaları olan türbe-i şerîfelerinde türbedâr olanlara yevmî üç akçe vazife * ve âsitânelerinde bevvâb olan iki nefer dedelerin her birine yevmî * iki şer akçe vazîfe virile ve yine âsitâne-i Hazret-i Mevlâna'yı mûmi ileyhide ser-tarîk olan kimesneye dahî icare-i mezkûradan yevmî * iki akçe vazife ve meydancı dede olanlara dahî yevmî iki vazife virile * ve yine

20/a müşârun-ileyhin matbahlarında aşçı dede // olanlar dahî icâre-i mezkûradan yevmî üç akçe vazifeye mutasarrıf olalar ve âsitâne-i hazreti müşârun ileyhde her kim mesnevîhân olur ise vakf-ı merkûme müteveli olub icâre-i mezkûrayı kabz ve esbâb-ı mezkûrun iktiza iden cüzî ve küllî ta'mir ve termîmi nâzır-ı vakf vesâir mürtezikalara ma'rifetleriyle eyleyüb ba'de'l-harc ve'l-mesârif, icare-i mezbûradan bâki kalan meblağdan vezâyif-i mezkûray-ı bi'l-edâ tahrîr olunduğı vech üzere ashâbına ba'de'l-edâi her ne bakî kalûr ise mesnevîhân müşârun-ileyhe meşrût ola * ve âsitâne-i saâdet * âşiyânelerinde seccadenişîn olan zevât-ı kirâm dahî vakf-ı mezbûra hasbi nezâret ile me'cûr

20/b ve müsâb olalar * ve şurût-u mezkûranın tebdil ve tağyirini // ve taklîl ve teksîri merraten ba'de uhrâ vâkıf-ı müşârun-ileyhin yedlerinde ola * ve şurûtu mezkûraya riâyet mu'tezira olur ise vakf-ı merkûm mutlakan fukarây-ı müslimîne *meşrûta ola deyû ta'yîn-i şurût ve tebyîn-i guyûdiyle esbâb-ı mezkûray-ı tarih-i kitabdan iki ay mukaddem mahallinde ale'l-vechil lâyıq

mütevellî-i mezbûra fâriğan ani'ş-şevâğili teslim * ol dahî kabz ve tesellüm ve emsâlî gibi tasarruf eyledi didikde gabbet tasdik eş'şer'-i vekîl-i mûmîn-ileyh istihkâmî mebânî-i hayr-i encâm iradesiyle îade-i kelâm idüb vakf-ı akâr sirac-ı ümmet * ve üsve-i kıdve-i eimme-i millet* İmâm-ı Â'zam ve Hümâm-ı Ekdem Ebû Hanife el-Kûfi mezheb-i şerîflerinde sahîh lâkin gayr-ı

21/a lâzım olmağla vakf-ı mezbûrdan rucû' ve mevkûf // mahdûd * mezkûr-u mülk-ü müvekkel-i mûmîn ileyhe istirdâd olunmak bi'l-vekâle matlûbumdur didikde * mütevellî-i dekâyıkşinâs cevâb-ı savâb istînasla şürû' idüb fi'l-hakika imam-ı akdem müşârun-ileyh hazretleri kavli şerîfleri * üzere sıhhat lüzûm-ı gayr-ı müstelzimidir * lakin imâmeyn-i hümâmeyn-i bedreyn-i münireyn mezheb-i şerîflerinde sıhhat-i vakfiyyet lüzûmundan müfârikat itmemele onların kavli şerîfleri üzere hüküm ve kazâ olunmasını recâ ıderim deyü hakim-i muvakkı' sadr-ı kitâb topala ve hüsn-ü meâb hazretleri huzûrunda müterâfiân olduklarında hâkim-i mûmîn ileyhi esbeğallahu niame aleyh hazretleri dahî tarafeynin kelâmına nazar * ve mennâun li'l-hayr

21/b olmakdan hazer buyûrub eseri imameyn // hümâneyne iktifâ * ve mezheb-i şerîflerine iktidâ buyurûb mesûlen ani'l-hükm-i kavâid tashîh-i râ'î ve şurût hükmü sarîh-i mürâî oldukları halde vekîl mûmîn-ileyh müvacehesinde alâ kavlin men yerahu vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükmü sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'-i buyurmalarıyla vakf-ı mezbûru ve sahîh ve lâzım münhatim olub nakz ve nakîzina mecâlî muhâl oldu "femen beddelehu ba'de ma semiahu fe innemâ ismühû alellezîne yubeddilûnehu innallahe semiun

alîm” cerâ zâlike ve hurrira fi’l-yevmi essâdisil aşera fil cemâdiye’l-ûlâ
liseneti selâsin ve semanine ve mietin ve elf (1183)

ŞUHÛDÛ’L HÂL

Mevâlî-i izâmdan sâbıkan Bursa Kadîsı Bâbızâde es-Seyyid Abdullah Efendi

22/a Hazretleri //

Mevâlî-i izâmdan sâbıkan Bursa Kadîsı Murâdzâde es-Seyyid Ahmed Efendi

Hazretleri

Mevâlî-i izâmdan sâbıkan Selânik Kadîsı Fazîletlû Mektûb Abdurrahim

Efendi Hazretleri

Sabıkan Sofya Kadîsı İbrahim Efendi

Meşayih-i izâmdan Mudanyalızâde Muhammed Rûşen Efendi

Müderrişinden Hammâmi Müfettiş-i evkâf Ali Efendi

Müderrişinden Geylanîzâde es-Seyyid Abdullatif Efendi

Müderrişinden Cûdûmi es-Seyyid Muhammed Efendi

Fahru’l-kuzât Geylanîzâde Muhammed Ârif Efendi

Fahru’l-kuzât Anıyörükzâde Muhammed Emin Efendi

Es-Seyyid Mustafa Efendi bin es-Seyyid Muhammed Efendi

Abdullah Efendi bin İbrahim

22/b Yahyâ Ağa bin Muhammed el-Mahzar //

Muhammed Emin Ağa bin Muhammed el-Mahzar

23/a Es-Seyyid Muhammed bin Ömer ve gayrihim...//

KONYA VAKFIYESİNE İLAVE EDİLEN BÖLÜM

- Hâmiden liveliyyihi * ve musalliyen alâ nebiyyihi * sebab-i tahrîr-i kitâb-ı müstetâb * ve bâis-i testîr-i sahife-i sıhhat-ı nisâb oldur ki * iş bu vakfiyye-i ma'mu'l-bihâ ve muavvi'l-aleyhâ derûnunda mûnderic olan şerâit-i muayyene-i muharrarenîn merraten ba'de uhra tebdîl ve tağyîri ve taklîl ve teksîr-i vâkıf müşârun-ileyh hazretlerinin re'yi âlilerine menût ve merbût olmağla hâla medine-i Konya'da vâkı' * şemsi semâ-ı hidâyet bedr-i
- 20/a** âsuman-ı vilayet * ma'deni // hakayık-ı ibrîzi * Şemseddin-i et-Tebrizi * efâzallahu aleyna min berekâti feyzihî * hazretlerinin * kenz-i mağfîret ve define-i rahmet olan âsâyışgâh-ı hassalarında türbedâr olanlara dahî galle-i vakf-ı mezbûrdan yevmî iki akçe vazife virilmesini vâkıf-ı müşârun-ileyh hazretleri şart ve ta'yîn buyurmalarıyla hâmis-i vakfiyye-i ma'mul bihâları olan işbu mahalle kütüp ve imlâ ve şerâit-i muayyine-i mezkûreden olmakla
- 20/b** binâen // aleyhil hatm ve imzâ olundu gayri zâlike ve harrara fî ğurrati zi'l-ka'de * li-seneti selâsin ve semânîne ve mîetî ve elf (1183)

ŞUHÛDÜ'L HÂL

Mevâlî-i izamdan sabıkan Bursa Kâdısı Bâbızâde es-Seyyid Abdullah Efendi

Hazretleri

Mevâlî-i izamdan sabıkan Bursa Kâdısı Muradzâde es-Seyyid Ahmed Efendi

Hazretleri

21/a Mevâlî-i izamdan sabıkan Selanik Kâdısı Mektûb-i Abdurrahim Efendi //

Hazretleri

Meşâyih-ı kiramdan Mudanyalızâde Muhammed Rûsen Efendi

21/b Sâbıkan Sofya Kâdısı İbrahim Efendi ve ğayrihim mimmen fî zeylihi //

B. ORJİNAL METİN

على افعالها و ما علمت في مصمونه و نحوها
 سر و طها حاره على مباح الصوا و حلها
 مواضع السرخ المسطاب حل الله
 سعي صاحبه سرورا و عمله في الدرس
 مسكورا كنه الفصلي الملك
 و في الدرس
 عمه

و فقه سرعه الدول حره ما سلفي بالوصول
 حصل الله سعي حصره الواف مسكورا و حراه حراء موفورا

معه الفصلي عن ساليه محمد بعد الفصلي

لما التمس من وضع العلم على يد الكفا
 طالعته و و حده مواضع السرخ المسطاب
 حره الفصلي كانه ياره مجموع
 الفصلي مسكورا طولي
 علم

تكرار و م ابي
 عمه

احد ما و لغد بكونه من اصل الوف و السرو

على النمط المسوط مع الوف اكمل والام اكمل

حصل الله سعي الواف مسكورا حره الفصلي عن

اراسم الفصلي لفظه المحمه

عمه

CEVDET
K. 273
KÜTÜPHANESİ

وقف
اسما بولده و فونہ ده
بوسه خانه و در کماندک
وقف ایدله بلمه دات

وصور

M. CEVDET
Kütüphanesi

وصول یادی کریمه لریله شرفیاب اولان واقف
بی معادل عارف جور بی عاقل سابقا زینت آری مقام
والای فتویٰ رونق افزای اریکه علیای نقوی افتخار
الاعظم والاکابر و آرتش لصد رکابرا عن کابیر
شیخ الاسلامین الشیخ الاسلام والاذان فضائل
مسند و نلو سعاده تلو عطف و فتودری افندی زاده
مصطفی افندی حضرت تلمینک طرف باهر الشرف ندرت بروج
اتی خصوص مننت مخصوص لریخی قراره و بعد لاجل
الحاکمه فخاصه واسترداده ثابت لو کاله و بکل شریک
اولان فرع سلاله سنینه و ثمره شجره طیبه لری سعاده نلو
مکر منلو شرافت لو موالی عظامدن السید محمد عطاء الله
افندی موکل مشارالیه حضرت تلمینک مرحوم ابو الفصح
والغازی سلطان محمد خان غازی طربان جامع شریفی جور اند

واقع سعاد تخانه لرنده وقف لاحق ابيا ندريني فلم شرع قويم ايله
تجره واستماع وفصل وحسد وتسطير اچون جانين شرع
قويمدن مادونا با الحكما و سوال اولتنان وقايع ك ابني مولانا
الحاجي مصطفى افندي نك عقد ايلديكي مجلس شرع شريف
احمدى ومخلد بن منيف محمد يده وقف لاحق ابيا ندريني
لاجل التسجيل ولا تمام امر الوقف والتكميل مستوي
نصب وتعيين بيورد قري السيد محمد مطهر افندي محضنده
اقرار صحيح شرعي واعتراف صريح مرعي ايدوب موكلم مشار
اليد محضرندي اطينا اموال الدين وجره خيرات تار وفاق
في سبيل الله اختيار بيورد وب الدين نصفه من اموالهم
بالليل والنها سرا وعلانية فلكم جرم عند ربه ولا
خوف عليهم ولا هم يخشون اية با هدايتي ايله اذ اما
ابن ادم انقطع عنه عمله الا عن ثلث علم نافع وولد صالح

يدعونه

يدعوله وصدقته جارية على عباد الله تعا حديت شريف
صحيح الاسناد و امر منيف صريح الاسناد كمنصون
عنایت مشهور ليني ملاحظه و مكنون مسرت مقرون ليني
مخافظه بيور و ب آيت و حديثي ابي جناح طائر
دولت و د و مصراع باب سعادت اتخا بيور ملزله
حمية استا نبوده آق شمس الدين حله سنده و فغ
بر طرفدن بعضا محضر مصطفى و بعضا او طه باشي
منزللي و بر طرفدن غني افندي منزلي و بر طرفدن ^{فان} طه
حانون و بعضا صند في محمد بنسته منزللي و بر طرفدن
طريق عام ايله محد و د طولاً و عرضاً بحساب مرتبي
يديوز ذراع معلوم المستمالات عرضه و بناي
ملك منزلي موكله مشارا اليه حضر تلي با حجب من عيه
ما ابي و متصرفي اولان ابراهيم افندي بن عبد اللهدن

بیک یسیوز غروش من مد فوعه اشترا و تملك و تسلیم
 یورد قلرندن ما عداک آنک استانیولده دولکند
 حسا محله سنده واقع بر طرفدن قیومچی اسمعیل
 و ملقون ورته سی ملگری و اوخ طرفدن طریقعا
 ایله محدود ایکیوز بکری پیش ذراع عرضه موقوفه
 متصل بر حرات حمام و کار کیر مخزن و بر صو
 حزینه سی و کار کیر مطبخ او جاعی و درت عدد بئر
 و اطراف اربعه سی ستون و طبانیلی جدید طاش
 دیوا و ابکی عدد زقاق و توستنی مشتمل جستان بیری
 ابکی بیک الیوز فرق پیش ذراع عرضه مملو که سی
 با حجت شرعیه سبک بیک غروش من مد فوعه اشترا
 و تملك و قبض یورد قلرندن صکره انفایان
 و تحدید اولنان مذکورئی و اشبوا ابکی بیک الیوز

قون

قرقیش ذراع عرضه مملوکه لرینی مشتمل آمد کوره سنی
وینده محبیه اسلامبولده خرقة شریفه جوارنده ملا
اخوین محله سنده واقع بر طرفدن اولاده مشروطه
امیر هیدم آغا تصرفده اولان وقف منزل و بر طرفدن بعضا
خلیل آغا تصرفده اولان وقف منزل و بر طرفدن
بعضا محله فریورده اما منه مشروطه و بعضا محله
فریورده مؤذنه مشروطه وقف منزل و بر طرفدن
طریق عام ایله محدود اولوب علی جاوش آغا ابن محمد
سکر یوز غوشن من مد قوع و مقبوضه اشترایورد بکر
تجینا د رتیوز ذراع عرضه ای معلوم المشملات بر باب
ملاک منزل وینده محبیه فریورده ده امیر بخاری قرینده
حاجه اولیس محله سنده واقع بر طرفدن صالحه خانون
تصرفده اولان وقف منزل و بر طرفدن عوض او طه با

منزلی و بر طرفدن علی افندی ورته سی منزلی و بر طرفدن
 طریق عام ایله محمد و ذریعایوزیکری ذراع عرضه اوردنه
 بنتی اریسون ولد صاد ورنام زمیدن در تیوز سفکان
 غروش من مد فوع مقابله سنده تملک بیورد قلی
 معلوم المشملات بر باب ملک منزل ائله منزل مرقوم
 انصا نده و اقع بر طرفدن منزل بعد کورد و بر طرفدن
 ینده مرقوم علی افندی ورته سی منزلی و ایکی طرفدن
 طریق عام ایله محمد و ذریعایوز سفکان ذراع عرضه
 صالح نام کانوندن بیک ایکوز غروش من مقبوض
 مقابله سنده مالک اولد قلی بر باب ملک منزل کدک
 محله میزوره ده و اقع عایشه بنت محمد نام خانوندن
 با حجت شرعیه در تیوز غروش من مد فوعه اشتری
 بیور قلی اطراف اربعه سی قطوخی السید علی و السید

مصطفی

مصطفى وفاطمة خاتون منزله لری و طریق عام ایله محدود
 بریعا ایکیوز ذراع عرضده اوزرینه مینعی
 مشتملات معلومه بی جاوی بریاب ملک منزل وینه
 محیه فرورده ده قاضی عسکر محمد افندی محله سنده
 واقع عبد الرحمن آغا ابن ابرهید نام کسنه دن در یوز
 غوشن منقبوضه اشتری یوز دقلری بر طرف ذالحاج
 محمد افندی منزلی و بر طرف دن عایشه خاتون ابنة
 الحاج منزل و ایکی طرف دن طریق عام ایله محدود
 بریعا ایکیوز ذراع عرضده اوزرینه مینعی مشتملات
 معلومه بی جاوی بریاب ملک منزل وینه محیه فرورده
 کوجبک نفه فرنده عبد الله آغا محله سنده واقع
 بر طرف دن الحاج مصطفى آغا منزلی و بر طرف دن بعضا
 فاشیحی الحاج مصطفى و بعضا فاطمه خاتون عرضده

وَبَعْضُهَا عَقِيفَةٌ وَحَوَّاحَاتُهَا تَوْنُ مَنْزِلَتِي وَأَيْكِي طَرْفَدَنْ
 طَرْبِقُ عَامِ أَيْلَهُ مَحْدُودٌ تَرْبِيعًا يَوْمَ قَرَفِ ذِرَاعِ عَرْصَتِهِ
 أَوْ زَنْدَةٍ مَبْنِيٍّ وَمُسْتَمَلَاتٍ مَعْلُومَةٍ فِي حَاوِيِ الْحَاجِ أَحْمَدِ
 وَزَوْجَتِهِ سَيِّمَتُهُ نَا تَقْدَنْ طَهْقُوزِ يَوْمَ عَمْرُوشِ مَثَلِ
 مَدْفُوعَةٍ اشْتَرَا يَوْمَ قَلَرِي بَرِيَابِ مَلِكِ مَنْزِلِ وَنِيهِ
 مَحَلَّةِ فَبَرْتُورِهِ دَهْ وَاقِعِ بَرِطَرْفَدَنْ شَيْخِ زَادِ الْحَاجِ
 مَضْطَفِي مَنْزِلِي وَبَرِطَرْفَدَنْ الْحَاجِ أَحْمَدِ تَصَرَّفَدَهُ أَوْلَادِ
 وَقَفِ مَنْزِلِ وَبَرِطَرْفَدَنْ الْحَاجِ مَضْطَفِي عَرْصَتِهِ سَيِّ
 وَبَرِطَرْفَدَنْ طَرْبِقُ عَامِ أَيْلَهُ مَحْدُودٌ تَرْبِيعًا يَوْمَ ^{الشمس} قَرَفِ
 ذِرَاعِ عَرْصَتِهِ أَوْ زَنْدَةٍ مَبْنِيٍّ مَعْلُومَةٍ الْمَسْتَمَلَاتِ بَرِيَابِ
 مَلِكِ مَنْزِلِ وَنِيهِ مَحَلَّةِ مَرْقُومَةٍ دَهْ وَاقِعِ بَرِطَرْفَدَنْ
 الْحَاجِ أَحْمَدِ مَنْزِلِي وَبَرِطَرْفَدَنْ أَبُو بَكْرٍ آغا مَنْزِلِي
 وَبَرِطَرْفَدَنْ الْحَاجِ مَضْطَفِي عَرْصَتِهِ سَيِّ وَطَرْفَدَانِي

طَرْبِقُ

طریق عام ایله محدود بحساب تریغی یوز سسکان اوج
ذراع عرضہ لی معلوم المشتلات محمد اغا ابن
استھان پیک بشیوز غروش من مقابلہ سندہ
شراء مالک اولد قلی برباب ملک منزل وینہ
محلہ فرقومہ ده واقع بر طرفدن زینب خاتون
وبر طرفدن آمنہ خاتون منزللی وایکی طرفدن
طریق عام ایله محدود تریغاً ایکیوزا وون ذراع عرضہ
اوز رینہ مینی اما مہ جی احمد اغا نام کسنہ دن
پیک ایکیوزا وون غروش مقابلہ سندہ اشترا
بیورد قلی معلوم المشتلات برباب ملک منزل
وینہ محلہ فرورہ ده واقع بر طرفدن ابوبکر اغا
منزل و بعضاً محمد اغا تصرفده اولان وقف منزل
و بعضاً آمنہ خاتون منزل و بر طرفدن وقف فرورد

اما منه بحی احمد آغا منزلی و بر طرف دن عرصه خالینه
 و بر طرف دن طریق عام ایله محدود بریعا یوز الی ذراع
 انقاض موجوده بی حاوی امنه بنت اسحق نام خلقونه
 در تیور اول غروش مقابله سنده تملک بیورد فلک
 بر باب ملک منزل عرصه سی و كذلك محله فریورده
 واقع بر طرف دن چیتوچی احمد آغا منزلی و بر طرف دن
 نوری ملا و بر طرف دن مصرلی اوغلی زوجه سی
 منزلی و طرف را بی طریق عام ایله محدود بریعا
 ایک یوز و فرود ذراع عرصه اوزرینه بنتی مشتمل
 معلومه بی حاوی احمد چلی و زوجه سی عربی
 او چیتو ز غروش من مقابله سنده اشترای بیورد فلک
 بر باب ملک منزل وینه حمیه فریورده ده قعره
 عینق علی نایسا محله سنده واقع بر طرف دن حسن

آغا باغچه

أغابا بآخه سى و بر طرفدن قسطنطين ذى و بر
طرفدن مىخال ذى منزللى و بر طرفدن طبريق عامر ايله
محدود ترينجا بشيوز الى ذراع عرضيه اوزرينه
بىنى مشتملات معلومه بى طاوى كراسته جى آجى مرط
نام ذىمىدن يديوز غروشه اشتراب يوزد قلىرى بى باب
ملك منزل ايله محروسه غاطه مضافانندن
قصبه طوبخانه ده اتمكى باشى محله سنده واقف
اطراف اربعه سى الحاج على و محمد چلبى و سمرجى خليل
و فضل الله خواجه و رجمه خاتون و السيد محمد
منزللى و طبريق خاص ايله محدود ترينجا بىك يكره
ذراع عرضيه اوزرينه بىنى معلوم المشتملات روغى
الحاج عمر نام كسند دن بىك بشيوز غروشه اشتراب
بيوزد قلىرى بى باب ملك منزل و بيه محروسه فر بورده

مضافه استینه ناحیه سنه تابع روم ایلی حصار
خارجده طوزلق علی محله سنده واقع بر طرفدن
الحاج خلیل تصرفده اولان منزل و بر طرفدن
علی چلبی سلکی و بر طرفدن دره و بر طرفدن طریق
عام ایله محذود عقیفه خاتوندن ایگوز غروشه
اشتر اولنان معلوم المشملات بر باب ملک منزل
وینه محبته مزبوره ده واقع بر طرفدن امام صالح
افندی ورته سی باغچه سی و بر طرفدن دره و ایکی
طرفدن طیرتوق عام ایله محذود قلیونجی محمد چلبی
نام کسنه دن سکره یوز تمش غروشه اشتر اولنان
بر بیگاد ریتوز الی ذراع عرضه لی مشملات
معلومه بی حاوی بر باب ملک منزل ایله کذلک
حصار موقوفه چارطاق علی محله سنده واقع

حصار

قریب بر طرف قدن صالح افندی ایله
 مشترک طامله لق و بر طرف دن بنه صالح افندی
 نصر فده اولان منزل و ایکی طرف دن طریق عام ایله
 حدود تبریکا اوچویز التمش ذراع عرضده او زینه
 مینی مشملات معلومه بی حاوی عاکشه نام خاوند
 اوچویز عروشه اشترابیورد قاری منزل لرینی
 و اطمین مال و انفس منال لرندن افزا زو کمال امتیاز ایله
 ممتاز بیورد قاری بیک بیک عروشی حسبته لله الا
 و طلبا لمرضاة الرب الصمد وقف صحیح شرعی
 مؤید و حبس صریح شرعی محلا ایله وقف و حبس
 بیورد و شو و جمله تعیین و تصریح و تبیین
 بیورد بیلر که ذکر اولنان عرصه لر و منازل محدودده
 مذکورده اجاره معناده ایله آخر ایجا را اولوب

وَ مَبْلَغُ مَرْقُومِ يَدِي بَيْتِكَ غَرُوشِ أَيْلَهُ مُنَاسِبٌ ~~لِلرَّحْمَةِ~~
 دَوْشِدِ كِه عَقَارِ اسْتِرَا اَوْلَنده وَعَقَارِ اسْتِرِي
 اَوْلِيخِه دِكِن مَبْلَغُ مَرْقُومِ يَدِي بَيْتِكَ غَرُوشِ اَوْلِي
 اَوْلِي بَرَسْتَا اوزرِه رهن قوی وَ كِفْلِ ^{مِل} اَوْلِي خُوْدِه
 اَيْ كِيسْتَن دَن بَرِي اَيْلَهُ عَلِي وَجِهَ اَلْحَلَالِ اسْتِرْبَاحِ وَ
 اسْتِعْلَالِ اَوْلَنده وَعَقَارِ وَ نَقُودِ كِه غَلَه وَ تَمَاسِنَدِ
 جَدَمِ مَرْجُومِ قَاضِي عَسْكَرِ عَمْدِ اَلْفَادِ اَقْدِينِكَ
 اَدْرَه قِيُوسِي قَرِينَدَه بِنَا وَ اَحْيَا اَيْلِدِي كِي زَاوِيَرِه
 بَهْرَسِنده شَهْرِ رَبِيعِ اَلْاَوَّلِدَه سُلْطَانِ اَبِنِيَا وَرَسُولِ
 كَبْرِيَا جَبِيْبِ خَدَا شَفِيْعِ رُوْزِ جَمَادِ مُحَمَّدِ مِصْطَفِي
 عَلَيْهِ وَ عَلَيَّ اَلِهَ اَفْضَلِ اَلْسَّلَامِ وَ اَكْمَلِ اَلتَّحَايَا خَيْرِ تَلْبِيْكَ
 مَوْلِدِ شَرِيْفِ شَرِيْفِ جَمَشْتَا رِي قَرَأْتِجُونِ مَوْلِدِ خِيَا نَلَرِه
 وَ حَضَارِ جُلُوسِ لِكُتَايَه شُكْرِ وَ شَرِيْبِ وَ عَوْدِ وَرَ ^{مُصَلِّفِ}

سازنده

سائره ایچون یوز بیکرمی غروش خرج و صرف اولنه وینه
غله فرقه منه دن مدینه کیبولیده واقع اوسترح
الشیخ ابرهیم افندی زاویه سنده بهر سنه شهر
ربیع الاولده نبی محترم و شفیع الامم صلی الله
علیه وسلم حضرت لربیک کذلک مولد شریفی و آن
اولوب مولد خوانلره و حضار و مجلسه شکر و سرت
و عود و مصارف سائر ایچون سنوی الی غروش
از سال اولوب زاویه دار اولانلر دخی مبلغ فرقی
بروجه محرر خرج و صرف ایلبلر و اسلا مبولده
سعادتخانه لری جوارنده واقع خواجکی جامع شریف
بهر یوم اوج کسنه دلائل الحیر اندن بز حریف
نلاوت و هر هفته هر بیری لایل شریفی خمد ایدون
اوج سورده اخلاص شریف و بر ذمته شریفه

تلاوتی ایله ثوابی روح واقفه اهدا ایللیه و اولاً اوج
 نفر کسینه لردن بری ریش اولوب قرانی مقابله
 علی طریقاً صلّه یومی سکر اچجه وظیفه یه و باقی ایکی
 نفر کسینه دخا لیش اچجه وظیفه یه متصرفاً اوله لره
 وجد م مشارالیه عندا نقاد رافدی ذاویه سنده
 شیخ اولان کسینه کل یوم دلائل خیرانی ختم
 و عقیب ختمده اوج اخلاص شریف و بر فاحه شریف
 تلاوت و ثوابی روح واقفه اهدا ایللیوب بهر شهر
 علی طریقاً صلّه ایکیش غروش وظیفه یه متصرف
 اوله و مدینه منوره ساکنان دن دوت نفر کسینه
 هر یینه سنوی علی طریقاً صلّه اون ایکیش غروش دن
 جمعاً فرق سکر غروش وظیفه ایصال و تسلیم اولوب
 انلردخی هر یی هر یی دلائل الخیراتی کل یوم ختم

ایلدی

أيدوب عقيب حمدة أو جراً خلاص شريف وبر فائحة
شريفه نلاوت وهرى ثوابى روح واقفه اهدا
ووظيفة مرفومه به متصرف اوله لر وجميعه اسلامو^{لله}
ابو الفتح جامع شريفه بعد اداء صكوة الفجر
مجراب شريفه سورة يس نلاوتى عقيبته علم
تجويدى عالم مشايخ قرادن بر كسند دخی عشر شريف
كسب سنده اذ قد تم اورد سورته فتح و اوج
اخلاص شريف وبر فائحة شريفه نلاوت و ثوابى
روح واقفه اهدا و مقابله سنده به يوم در
ايقه وظيفه به متصرف اوله و مرفوم شيخ الفراء
جامع شريف مذ كورده رمضان شريف دن عيرى
اون بر ايد ه يوم احد و اثنى و اربعه طلبة به
تعليم قران عظيم الشان ايدوب مقابله سنده يوم

اَوَّلُ النَّبِيِّ أَجْفَهَ وَظَيْفَهُ يَهْ مَتَّصِفًا وَوَلَهُ وَبَيْنَهُ مَرْبُورٌ
 شَيْخُ الْفَرَّارِ مَضَانِ شَرِيفًا أَبْنَادًا كَوْنَدَانِ أَخْرَبْتَهُ
 وَأَرْبَعَهُ بَهْرُورٌ أَبُو الْفَتْحِ بِمَا مَعَ شَرِيفَتَهُ بَعْدَ
 الْعَصْرِ بِرَحْمَلَهُ جُلُوسٌ وَحَاضِرًا أَوْلَانِ مُسْلِمِينَكَ
 يَدْرُودُهُ أَوْلَانِ مَصَاحِفِ شَرِيفِهِ بِي آدَبٍ وَوَقْفًا
 وَذَاتِي آيَلَهُ تَصْبِيحِ أَيْمُونِ قِرَانِ عَظِيمِ الْكُتَابِ
 نَبَاوَتِ وَعَرَفَهُ كَوْنِي خَيْرٌ وَرَعَا وَتَوَابِ بِنِي صَاحِبِ
 الْخَيْرِ أَوْلَانِ وَاقِفِ مُشَارِ آيَلَهُ حَضْرَتِ بَرْتَنِيكَ رُوحِ
 شَرِيفَتِنِيهِ أَمْدًا آيَلِيهِ وَأَسْلَامِ مَبْنُورِ حَضْرَتِي أَوْلَانِ
 جَبَّ عَلَى بِنِي قَبُورِي خَارِجَتَهُ اسْكَلَهُ دَهْ وَاقِفِ مُشَارِ
 آيَلِهِ حَضْرَتِ بَرْتَنِيكَ مَجْدِ دَابْنَا وَأَحْيَا بِيورِ دَقْلَرِي
 جَامِعِ شَرِيفَتَهُ بِرُكْسَنِهِ تَوْحِي وَذِي آيَلِي أَجْفَهَ وَظَيْفَهُ
 آيَلَهُ أَمَامِ وَالنَّبِيِّ أَجْفَهَ وَظَيْفَهُ آيَلَهُ خَيْبِ وَأَيْكِي أَجْفَهَ

درخوان

دورخوان اولوب جمعاً يکري اچه وظيفه يه متصرف
 اوله و آخر برکسته دخی يومی سکر اچه ايله مؤذن
 وقت و ابي اچه ايله مؤذن صلاه و ابي اچه ايله
 دورخوان اولوب جهات مذکورہ مقابلہ سمندہ
 اون ابي اچه وظيفه يه متصرف اوله و بيه اچن
 برکسته دخی يومی سکر اچه وظيفه ايله قدر و ابي
 اچه ايله دورخوان و بر اچه ايله فراش و ابي اچه
 ايله ابکش اولوب اولدخی اون اوج اچه وظيفه يه
 متصرف اوله و جامع شريف مذکور مرتزقه لر بنده يالاه
 تفصيل اولنديغی وزره جمعاً يومی فرق بيش اچه وظيفه
 معينه لر ای مام المسلمین و امیر الموحدين شوکلوه
 عظمتلومها بتلو پادشاه عالم پناه حضرت لری ^{بنده} الله
 چشمه قریبده بنا و اچا یورد قلری جامع شریف لری

اوقافدن ویرلیک اوزره افرهایون عنایتقر و نلرینه
 بناء موکل مشارالیه حضرتلرینک و قی متولیرلی دخی
 وظایف مذکوره بی بهر شهر اوقاف هایون قائم مقام
 متولیرندن آخذ و اصحابنه ایصال و تسلیم الیه لر
 وینه واقف مشارالیه حضرتلرینک اوقاف شریفه لر
 غله سندن رمضان شریفدن ما عدا اون بر آیده جامع
 شریف مذکوره کل لیله ایقاد اولمق ایچون شهر
 بریجی و قیه شمع روغن و بزنجی و قیه روغن زیت
 و رمضان شریفده دخی اون و قیه شمع غسل و اوتوز
 و قیه روغن زیت اشتر اولنه وینه غله مذکوره دن
 لدی الحاجه قدر معروف ایله جامع مذکور و بخشده و
 مصلوق و طولیه سی تجدید و تعمیر اولنه وینه غله
 فرورده دن بهر سنه یوز غر و ش دخی مدینه منوره علی

منورها

منورها افضل الخيرة ده ساكن فقراء مؤمنين دن آخو
 اول ندره صرع امينلري يديله ارسال وناظر ووقف طردن
 تعيين اولنان وکیل معرفتيله هر برينه توزیع و تقسیم
 اولنوب انردخی مقابله سنده مواجعه جیب اكرم
 وشفیع الامم صلی الله تعالی علیه و سلمده ^{سلام} صلاة و
 واو جبر اخلاص شریف و بزرگ فایده شریفه نلا و تیله توخی
 روح واقعه اهدا و حقلرنده استغفار رواستشفاع
 ایلیه لر وینه بهر سنه شعبان المعظمه دخولنده
 استانه علیه ده ساكن آشد احتیاج ایلله محتاج اولان
 فقراء مسامین و مسلمانان یکرخی نظر کسنه دن
 هر برینه غله مذکوره دن برنج و زعفران ساده بهر
 اولوق او زره بشر غروشدن جمعاً یوز غروش و بیلله
 ووقف مزبوره متولی اولنلری یومحاون ایکی اچه و ظنیقه

متصرف اوله لر و بر کسنه دخی وقف فر قومه کاتب اولوب
یومی بش اچمه وظیفه متصرف اوله و بر کسنه دخی
جابی اولوب یومی بش اچمه وظیفه یه متصرف اوله
واجار ات عقار اندن مصارف مذکور د بعد الأداء
همزه فضله باقی فالور ایشه نصفی بنده عقارده نید
اولوب اصل وقفه ضم اولنه و نصف آخری دخی
بروجه محرر بیان اولنان نظار و فناء بطن اولنده
اولان ذکور و اناث بینلر نده علی السویه تقسیم
اولنه مادامکه واقف مشارالیه حضرتلر نیک
وجود مسعود لری زینت افزای سلاک سنین اوله
قولیت وقف مذکور نفس نفیس لرینه اخصاصیلله
و آبسته کف کفایتلری اولوب امور وقف مذکورده
و مرتزقه وقف عمل و نصب تعیین و اخراج خصوصاً

رَأَى نَاقِبَ وَفَكَرَ ضَائِلِي أَوْزَرَةَ أَوْلَعَهُ نَضِيصٌ
بِيَوْمِ مَلْرِيْلَهُ دَائِمًا شَرُوطٌ وَقَفَ مَذْكُورَةٌ تَعِينِيَا
وَتَبْدِيلِي وَتَكِيثٌ وَتَقِيلٌ وَتَقِيدٌ وَأَطْلَاقٌ
وَأَسْبَدَالٌ وَالْحَاقِقُ فِي كُلِّ مَرَّةٍ مِنَ الْمَرَاتِ كَأَنَّهُ
تَصَرَّفَاتٍ شَرَعِيَّةٍ وَعَامَّةٍ بِتَرَعَاتٍ مَرَعِيَّةٍ مُرَادُهُ
شَرَفِيَّةً وَابْتِسَامَةً وَمَرْبُوطٌ وَمَقْصُودٌ مُنْفَعِلِيَّةً
مَوْقُوفٌ وَمَنْوُوطٌ أَوْلَعَهُ جَمِيعُ أُمُورٍ وَخُصُوصٍ
بِعُمُومِ الْمَشِيَّةِ وَالْأَخْيَارِ وَنَفْسٍ نَفِيْسٍ سَتُودُهُ
خُصَالِ بَاهِرِ الْأَفْضَالِ لَرِيْنِهِ مُخْصُوصٌ أَوْلَهُ وَوَقْفًا
مَذْكُورَهُ بِرِ مَتَصَرَّفًا أَوْلَانِ مَرْتَزَقَهُ دَنْ هَرِيْرِي
وَاقِفٍ مَشَارِ الْبَيْتِ خُصْرِيْنِيَّةً مَمْضِيٍّ وَخُتْمٍ
مَذْكُورَهُ لَرِيْلَهُ مَتَصَرَّفًا أَوْلَهُ لَرِ وَبَعْدَهُ وَقْفُ قَوْمِهِ
وَاقِفٍ مَشَارِ الْبَيْتِ خُصْرِيْنِيَّةً أَوْلَادًا أَوْلَادًا

بطناً بعد بطن على السوية حسبني نظراً ولو بعترت فقه
وقفك تعيندري انك راى و معرفتلى ايله اوله
واقضاً ايدن عرض و تذكره اولادك اكنو و ارشد
امضاه و ختمنى حاوى سندی ايله و توليت وقف
دخى واقف مشار اليه حضرت نريتك كند و لردن
صكره اولادك اكر املريتك بطن اولنده اولات
اكبر و ارشدينه مخصوص اوله و شرط مذكوره
دعايت سعذرا اولور ايشه وقف مذكور مطلقاً
فقره مسالينه مشروطه اوله ديوا وقف مشار
اليه حضرت نرى بوجمله شرط و تعيين و تنصيص
و تبين بيور و ب عقارات مذكوره ايله مبلغ مرفوع
فادعاً عن الشواغل سنوى مؤمناً اليه تسليم انكرد
تسلم و قبض ايلدى يدكده غت انصديق الشرع

واقف

واقف مشارا إليه لاذال بين الأنا مشارا إليه
حضرت تلي وقف مذكورى حكام وشروطى
استحكام ايجون عنان كلامى بنى سميت رجوعه
عطف وزمان مقاليرى صوب استرداد صاف
اولوب متولى موحى إليه مقدمات نزاعه شروع
أبلد كرىنى و بكل موحى إليه بالوكاله نقرى كلام ابدى
وقف عقار مخرائة بكار اولان سراج الملة والديز
استاد الائمة المجتهدين ابو حنيفة نعمان بن تاب
الكوفى عامله الله بلطفه الجلى والحقى حضرت تليد
نزد عاليلر نده صحيح لكن غير لازم اولوب وقف
نقود و اكه متفرع اولان شروط و قيود دخی عند
الائمة الثلثة النارى عليهم رحمة الله الملك
القدير صحيح اولما سغله ذكر اولنان عرضه لرومان

مذکورہ و مبلغ فرقی موی موکم مشارالیه حضرت لربنیک
 ملکہ استرد آید رمنوی موی الیه استظاق
 اولسون دید کده غب الاستظاق منوی مذکور
 اعانه الله الملك الشکور وکیل مشارالیه ایله مجلس
 معهود مذکورده مترافغان اولوب خیرا بجانب الوقف
 جزا باضوا بنده کرچه حال وکیل مشارالیهک نظر
 منوال اوزره درکن امام معتبر حضرت امام
 علیه رحه الملك الاکبر دن امام محمد بن عبد الله
 الانصاری روایتی اوزره وقف نفود و اکامشرف
 اولان نفود صحیح اولغله وقف عقار ایله وقف
 نفودک وجه مشرؤخ اوزره صحت و قفیت لرینه
 بناء هر بیجی د و تسلیم دن امتناع آیده رعم دیو
 اقول معمولة بها ایله حکمه طالب اولد قدہ مولانا

مذکورہ

مریوز عالمًا بالخلاف بین الائمة الاشراف وقف
 عقار و وقف نفودك صحتلر بنه بعد الحکم ویکل
 مشارالیه عنان کلامنی سمت اخر عطف ایدوب
 کرچه وقف عقار و وقف نفود و با جمله شروط
 و قیود بر منوال معصود صحت بولدی بانجی حضرت
 ابی حنیفه مشارالیه حضرتلری عندنده صحت
 لر فی مستلزم اولما مغله عقارات مذکور ایلله هر
 نفود مرقومه بی بالوکاله استرداد ایدده رم دیدکد
 متولی مذکور تکرار جوا باصوابه شروع ایدوب
 عالم ربانی حضرت امام ابی یوسف الامام الثانی
 رأی منیر لرنده و افق مجرد وقف قولی مستلزم
 لر و ما اولدیغندن ما عدا امام ثالث حضرت
 محمد بن الحسن الشیبانی مذهب خطیر لرنده تسلیم

الى الموتى وذكرا يئيد ايله وقفه لوفم عارض
اولغله رد و تسليم دن امتناع ايدرم ديدكده
مولاناى فرقوم دخی عقارات مذکورہ ايله نفوذ
مقومه نك صحت و قفيلرندہ لوفم لرينه و شرط
مقومه نك بحواز نه حکم صحيح شرعى و قضا صحيح
مرعى استمکله واقع حالى محلندہ تجررو بعدہ مجلس
شرع خطيره معايشا اولنان امناسرعله کلوب على
وقوعه انها و تفررا تمکين وقف مذکور من بعد
وقف صحيح و لازم مجلس صحيح و متختم اولوب
من بعد نقض و تحویلى محال و بتديل و تغیرى عديم
الاختمال اولدى جری ذلک و حررتى غرّة

رجب الفرد لسنه ثلث و سببعین

ومائة و الف

شهود الحال

محمد افندي بن محمد احمد افندي بن محمد
 فخر الفضاة حافظ محمد امين افندي
 فخر الفضاة احمد مسفا فندي فخر اشرف
 الفضاة خطواني زاده احمد افندي
 فخر المدة رسين الكرام محمد افندي
 فخر الفضاة عارف محمد افندي بن سليمان
 فخر الفضاة يتوي مصطفى افندي
 فخر الفضاة السيد حسن افندي بن مصطفى

وغيرهم

محمد افندي بن محمد احمد افندي بن محمد
 فخر الفضاة حافظ محمد امين افندي
 فخر الفضاة احمد مسفا فندي فخر اشرف
 الفضاة خطواني زاده احمد افندي
 فخر المدة رسين الكرام محمد افندي
 فخر الفضاة عارف محمد افندي بن سليمان
 فخر الفضاة يتوي مصطفى افندي
 فخر الفضاة السيد حسن افندي بن مصطفى

آ
اختر نامه
مهم القصر
سرفاده است
بمقام
العالی

عموما

17/a

سُرَّمَةٌ كِتَابٍ وَقَفَّ صَحَّتْ عَنَوَانٌ • وَصِحْفَةٌ دِينَاجَةٌ
وَتَيْقَةٌ خَيْرَاتِ حَسَنَانٍ • أَوْلَاهُمْ دَوْشَكْرٌ وَسِيَّاسٌ
وَتَنَاوَمْدَحٌ بِقِيَاسٍ • وَأَفْفٌ سَرَّاءِ عَالَمٍ • وَدَانَايُ
ضَمَائِرِ أَمِّ أَوْلَانِ مَلِكٍ مُتَعَالٍ • جَلَّ عَنَّا الْكَفَاءُ
وَالْأَمْتَالُ حَضْرَتِ نَبِيِّكَ دَرَكَاهُ أَفْدَسٌ • وَبَارِكَا
مَعْدَسَتِهِ تَقْدِيمٌ وَأَبْتَدَاءُ • وَتَانِيًا صَلَاتُ صَلَوَاتٍ
مُنْدَالِيكَاتٍ • وَتَحِيَّاتٍ بِهَيَاتٍ مُتَوَالِيَاتٍ • أَبْشَعُ
مُطَهَّرًا إِلَيْهِ جِنَانًا نَجْشًا أَفْرَادًا كَانَتْنَا أَوْلَانًا • مَنبَعُ
لَطْفِ خَدَا • وَدَلِيلُ رَأَاهُنَا • سُلْطَانُ بَارِكَا
أَصْرَافِنَا • خَوَاجَةٌ بِعِلْمَانَةٍ عَالَمٍ مُحَمَّدًا الْمَصْرُوفِي

صلى الله

صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا هَبَّتْ أَرْجِحُ وَالصَّبَا
حَضَرَ لِرَبِّنَا دُرُوضَةً رَمَائِضَ جَنَّتْ أَوْلَانُ مَشْرِدِ
مَطَهَّرَ وَمَرَقَدَ سَنُورَ لِرَبِّنَا بِمُطَرِّقَةٍ لِرُفُومٍ وَتَأْبِيدِ
وَقَفٍ وَتَسْبِيئِ اللَّهِ وَمُحْكَمَةِ حُبِّ خَلَاصِ اخْتِصَاصِ لِرَبِّنَا
بِتَسْبِيئِ اللَّهِ وَثَالِثًا تَحْفِيزِ بَهِيَّةٍ مُرْضِيَةٍ وَتَكْرِيمِ جَمَاعَتِ
هَذَا يَتَانِمَا وَبِجُورِ آسْمَانِ أَهْدَا أَوْلَانُ أَلِ
وَاصْحَابِ كَرَامٍ وَازْوَاجِ وَاجِبَةِ الْأَحْتِرَامِ
حَضْرَانَهُ تَبْلِيغِ أَيْلِهِ تَذْبِيلِ قَلْنَدِ فَدُنْضَكْرَةٍ
كَلِمَةِ فَضْلِ الْخَطَابِ أَمَا بَعْدَ ذِي لِنْدِهِ اشْبُرُكَابِ
مُسْتَكِينِ نَقَاوَصِحِّ انْتَسَابِكِ بُوُجْهِلِهِ مُشَقِّ
صَحِيْفَةِ تَحْمِيْرِ بَقِيْرِ رَبِّنَا وَنَهَادَةِ دَرُونِ
خَرِيْطَةِ تَمِيْقِ وَتَسْطِيْرِ رَبِّنَا بِأَعْتِ أَوْلِيَابِ بُونْدَنْ
أَفْدَرِ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى كَاهُوَ الْإِلْبِقُ وَالْإِحْرَى

دُونَ قَافِرَی مَشْنَدِ رَفِیعِ قُتُوبِ • وَ زَیُّو رَا اَز اِنِّی
 سَتَّکَا ی فَضَّلَ وَ نَفُوبِ • حَالًا مَشْکَلَاتِ مَبَاحِثِ
 دَیْنِیَّهٖ • کَشَافِ مَعْضَلَاتِ عَوَامِضِ اَدَبِیَّهٖ • مَظْهَرِ
 الطَّائِفِ فِی مَوْضِعَاتِ مَنَانِ • مَصَدَرَ حَاسِنِ خَیْرٍ حَسَانِ
 اَعْلَمِ اَشْرَافِ اَلْاِمَّةِ • اَکْرَمِ اصْحَابِ اَلْهَمَّةِ • دَوْلَتُو عَنَّا یَتَلَوُ
 عَطُوفَتُو مُکْرَمَتُو دَرِّی زَادَهٗ مِصْطَفِی اَفْذِی
 اَعَزَّهٗ اَللَّهِ بِالْعَزِّ السَّرْمَدِ حَضْرَتِ رَبِّیْنِکَ طَرْفِ نَاجِدِ
 اَلشَّرْفِ لِرَنْدِ نَحْوِصِ اَقْبَابِ بِنَائِدِ اِقْرَارِ نَافِ
 وَ دَعْوَا یِ رُجُوعِ وَ اِسْتِحْکَامِهِ وَ یَکِلِ اَوْلَادِی نَعِی السَّیِّدِ
 مِصْطَفِی بْنِ السَّیِّدِ مُحَمَّدِ • وَ عِبْدِ اَللَّهِ اَفْذِی بْنِ
 اِبْرَهِیْمِ شَهَادَتِ لَیْلِهِ تَابَتْ اَوْلَادُ فِخْرِ اَلْفَضَائِلِ
 شَرَفَلُو اَلسَّیِّدِ مُحَمَّدِ مَظْهَرِ اَفْذِی مَجْلِسِ شَرَعِ
 شَرِیْفِ اَحْمَدِی وَ مَحْفَلِ دَیْنِ مَبِیْفِ مُحَمَّدِ یَدَهٗ • ذِکْرَانِی

وَقَفَرَانِی

وقفلرنيه لاجل النبيجل ستولى نصب وتعيين
بيورد قلى حالا اسلا مبول فاضبى محذوم
عالبقرلى فضيلنلو السيد محمد عطاء الله
افدى مواجحه سنده بالوكاله افرا زنام ونعم
كلام ايدوب موكل مشارا ليه حضرتلى سلك
ملك صيخرندن منسلك اولوب ولايت اناطولى
قوتيه سينا عنده ايلغين قصبه سنه تابع محمود
حصارى سفلى قيه سنده واقع جوانباربعه سى
قبلة صارى اوغلو عبدا لله وبعضا عبدا الكريم
ترالارى وغربا قوجه اوغلو احمد ترلاسى
وشمالا عبدا لله اوغلو محمد ترلاسى وشرفا
يشل كول نهري ديمكاه معروف نهري ايله
محدود اوج ديب جوزا اشكارىنى حاوى وموضع هر

مذکورہ ربع ساعت مقداری محلہ واقع لدی
 الہالی ہسٹل کول دیکھ مکہ معروف اولان جیل
 آنکدن بنوع ایدوب اولاسیا بحدود مذکورہ
 ورود واندن باشد کرمن بعیر اولنان ذکرمنہ
 واندن علی افدی ذکرمنہ واندن اغا ذکرمنہ
 جریان ایدن نہر مذکور ایلہ دائر ایک کوز بر باب
 ملک ذکرمنی حسبہ لله العفو اودود وانباء
 لسنتہ رسولہ الشیعہ محمود وقف صحیح متوبد
 وحبس صریح محلہ ایلہ وقف وحبس وستیله شرط
 بیوردیلر کہ آسیاب مذکورید متولی ایلہ طالبی
 اولاندرہ سنوی اجارہ مثل ایلہ ایجار اولنوب
 حاصل اولان اجارہ سندن عارف سار عالم
 جبروت واقف د فایق عالم ملکوت بلبل کلستان

طریقہ

الاحمر سمار كرمه روزه العصر اله عرساه
سرفاده مسجد اعظمي سكر د م ا لى

عمر لها

21

حامد اوليه • ومصليا على
نبية • سبب خير كتاب
مستطاب • وياحق استظير
حقيقة صحت نضاب ولد ركه
اشبو وقفية معمولها
ومعول عليها دروند
مندرج اولان شرايط
معينه محرره نك مرة
بعداخرى تبديل وتغيير
ونقليل وتكثيرى واقف
مشار اليه حضرتلر نيك
راى عاليلر بنه منوط وروبو
اولغله خالامدينه قونيه
واقف • شمس سماء هدايت
بدر آسمان ولايت • معدن

طريقت • وطوطى سرائى شكر ستان حقيقت
ناظم كتاب مستطاب مشنوى • وكاشف اسرار ذوا
صوورى ومعنوى مخدوم اوليا • جناب حضرت
مولانا • جلالات الدين رومى • قدس سره العزى
حضرتلر نيك مدينه قونيه واقع اشايشكالا
خاصه لرى اولان تربيه شريفه لرنده تربيه دار
اولنلره يوحى اوجه وظيفه • واستان لرنده
بواب اولان ايكي نفرده ده لرك هر بر بنه يوحى
ايكيش اوجه وظيفه ويرتله وينه استام حضرت
مولاناى موحى اليهد سر طيريق اولان كسنه يه
دخى جامة مذكوره دن يوحى ايكي اوجه وظيفه
وميدانجى ده ده اولنلره دخى يوحى ايكي وظيفه
ويرتله • وينه مشار اليهك مطبخ لرنده اشجى ده

اولنردخی اجاره مذکوره دن یومی اوج اچمه وظیفه	حقایق برتری شمس الدین
منصرف اوله لر و آستانه حضرت مشاور الیه	التبریزی افاض الله
هرکه مشیوخان اولور ایسه وقف مرقومه متولی	علینا من برکات فیضه
اولوب اجاره مذکوره بی قبض و اسباب مذکور	حضرتلرینک کنز مغفرت
افضا ابدن جزئی و کلی تعمیر و ترمیمی ناظر و فف و سایر	و دقینت رحمت اولان
ترتیلر معرفتلیله ایلوب بعد الخرج والمصارف	آسایشگاه خاصه لرند
اجاره مزبوره دن باقی فلان مبلغدن وظایف	ترتیلر اولانلر دخی
مذکوره بی بالاده تحریر اولدیغی وجهه اوزره اصحاب	غله وقف مزبور دن یومی
بعد آداء هر نه باقی فالور ایسه مشیوخان مشا	ایکی اچمه وظیفه و برسی
الیه مشروطه اوله و آستانه سعادت	واقف مشاور الیه حضرتلری
آسیانه لرند سجادنه نشین اولان ذوات کرام	شرط و تعیین بیور ملریله
دخی وقف مزبوره حسبی نظارت ایله ما جور و	ها مش و قیفه معمول بها
مثاب اوله لر و شروط مذکوره نک تبدیل تعمیر	تری اولان اشبو محله کت
	واملا و شرائط معیننه
	مذکوره دن اولغله بنیاد

وقیل

وَتَقْبِيلَ وَتَكْبِيرَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى وَأَقْفَ مَسْأَلِ الْهَيْدِ
 بِدَلْتِ لِرَنْدِ أَوْلِهِ • وَشُرُوطَ مَذْكُورَهُ بِرُغَابَتِ مَعْدَرَهُ
 أَوْلِيَّوَيْسَهُ وَقَفِّ مَرَقُومٍ مُطْلَقًا فَقَرَأَى مَسْئَلَتَهُ
 مَشْرُوطَ أَوْلِهِ دِيُونِ بَعِيْنِ شُرُوطَ وَبَيِّنِ يَتُوْدُ بَرْلَهُ
 أَسْبَابِ مَذْكُورِي نَارِيخِ كَابَدُنِ أَيْكِي أَيُّ مَقْدَمِ
 مَحَلَّةً عَلَى التَّوَجُّهِ اللَّائِقِ مَسْئَلِي فَزُبُورَهُ فَارْغَا
 عَنِ الشَّوْغْلِ تَسْلِيمِ • أَوْلَدِي قَبْضٌ وَتَسْلِيمٌ وَأَمَّا
 كَيْ تَصْرَفَ أَيْلَدِي بِدَكَّةً غَيْبِ النَّصْدِيقِ الشَّرْعِي
 وَكَيْلِ مَوْجِي إِلَيْهِ اسْتَحْكَامِ مَبَانِي خَيْرِ أَيْجَامِ لِرَادَةِ سِيَاهِ
 أَعَادَةَ كَلَامِ أَيْدُوبِ وَقَفِّ عَقَارِ سِرَاجِ امْتِ •
 وَأَسْوَةَ فِدْوَةَ أَيْمَّةِ مَلَّتْ • أَمَّا مَا عَظُمَ وَهَمَامِ
 أَقْدَمِ أَبُو حَنِيفَةَ الْكُوفِي مَذْهَبِ شَرِيفِ لِرَنْدِ صَحِيحِ لَكِنْ
 جَبْرًا لِرَفِ أَوْلَعَالِهِ وَقَفِّ فِزْبُورْدَنْ رُجُوعِ وَمَوْقُوفِ

عليه ختموا مضاهي ولندي
 بحري ذلك وخر في غره
 ذي القعدة • السنة ثلاث
 ونماين وما شولف
 شهودك
 موالى عظام مدن سابقا برو
 قاضيسي بابي زاده السيد
 عبد الله افندي خضر نلزي
 موالى عظام مدن
 سابقا بروسه قاضيسي
 مراد زاده السيد احمد
 افندي خضر نلزي
 موالى عظام مدن
 سابقا سلايك قاضيسي
 مكوي عبد الرحيم افندي

فخذود مذکور ملک موکل موعی الیه استرداد اولفق
 بالوکاله مطلقه بدیده کده • متولی قایق شنال
 جواب صواب استینا سله شروع ابدوب فی الحقیقه
 اما ما قدم مشار الیه حضرت بلی قول شریفی
 اوزره صحت لرفعی غیر مستلزمند • لکن اما این
 همامین بدرین منیرین مذهب شریفنده صحت
 وقیت لزومندک مفارقت ایما مکاله انزل
 قول شریفی اوزره حکم وقضا اولمستی
 رجا ایدر مردیو جا کر موقع صدر کتاب طوبی له
 وحسن ما ب حضرت بلی حضورنده مترافعا
 اولد قلزنده حاکم موعی الیه استبع الله نعمه
 علیه حضرت بلی دخی طرفینک کلا منه نظر
 مومناع للجنز اولفقدن حد بیوروب اثر امامین

حضرت بلی مشایخ کرامدن
 مدائیه لی زاده محکم
 روسن افندی
 سابقا فیها
 فاضلیسی ابرهیم افندی
 وغیرهم من فی ذیلہ

هما مینه

هَامِيْتَهُ افْتَقَا • وَنَدَبَتْ شَرِيْقَتِيْنَهُ اَقْدَا
 بِبُوْرُوْبٍ مَسْئُوْلًا عَنِ الْحِكْمِ قَوَا عِدْ تَصِيْحِيْ رَاْعِي
 وَشَرْوْطِ حَكْمِ صِرْحِيْ مَرَاْعِي اَوْلَادِ قَلْبِيْ حَالِدَهُ وَكَبَلِ
 مَوْحِيْ اَيْدِيْ مُوَاْجِهَةً سُنْدَةً عَلٰى قَوْلِ مَنْ رَاَهُ وَقَفِ
 مَرْبُوْرِكِ صَحْتِ وَلَوْ مَنَنْتَهُ حَكْمِ صِيْحِ شَرْعِيْ وَقَضَا
 صِيْحِ مَرْعِيْ بُوْرٍ مَلِكِيْلَهُ وَقَفِ مَرْبُوْرٍ صِيْحِ وَنَاْرَا
 مَتَحْتًا اَوْلُوْبٍ نَقْضِ وَنَفِيْضَتَهُ بِمَالِ مَحَالِ اَوْلَادِي
 فَمَنْ يَدَّ لَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَاِنَّمَا اِسْتَمَاءٌ عَلٰى الَّذِيْنَ
 يَبْدُوْنَ لَهُ اِنْ اَللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ •
 بِرِجْدِ اَلْحَالِ وَحَرِيْرِيْ اَيُّوْمِ السَّادِسِ عَشْرٍ فَرَجَادِيْ اَوَّلِي
 لَسَنَتِيْ ثَلَاثَ وَثَمَانِيْنَ وَمِائَةً وَاَلْفَ
 شَهُوْدًا اَلْحَالِ • مَوَالِي عِظَامِدُنِ سَابِقًا بِرُوْسِيْ
 فَاَضِيْبِيْ بِاَبِيْ ذَاوَدِ السَّيِّدِ عَبْدِ اللّٰهِ اَقْدِيْ حَضْرَتِيْ

موالی عظامدن سابقا برؤسه قاضیسی

فراد زاده السید احمد افند حضرتلری

موالی عظامدن سابقا سلائیک قاضیسی فضیلانو

مکتوبی عبد الرحیم افندی حضرتلری

سابقا صوفیه قاضیسی ابرهیم افندی • مشایخ

عظامدن مدائنه لی زاده محمد روشن افندی • مدرّسیندن

حامی مفتش اوقاف علی افندی • مدرّسیندن

یکلاف زاده السید عبد اللطیف افندی • مدرّسیندن

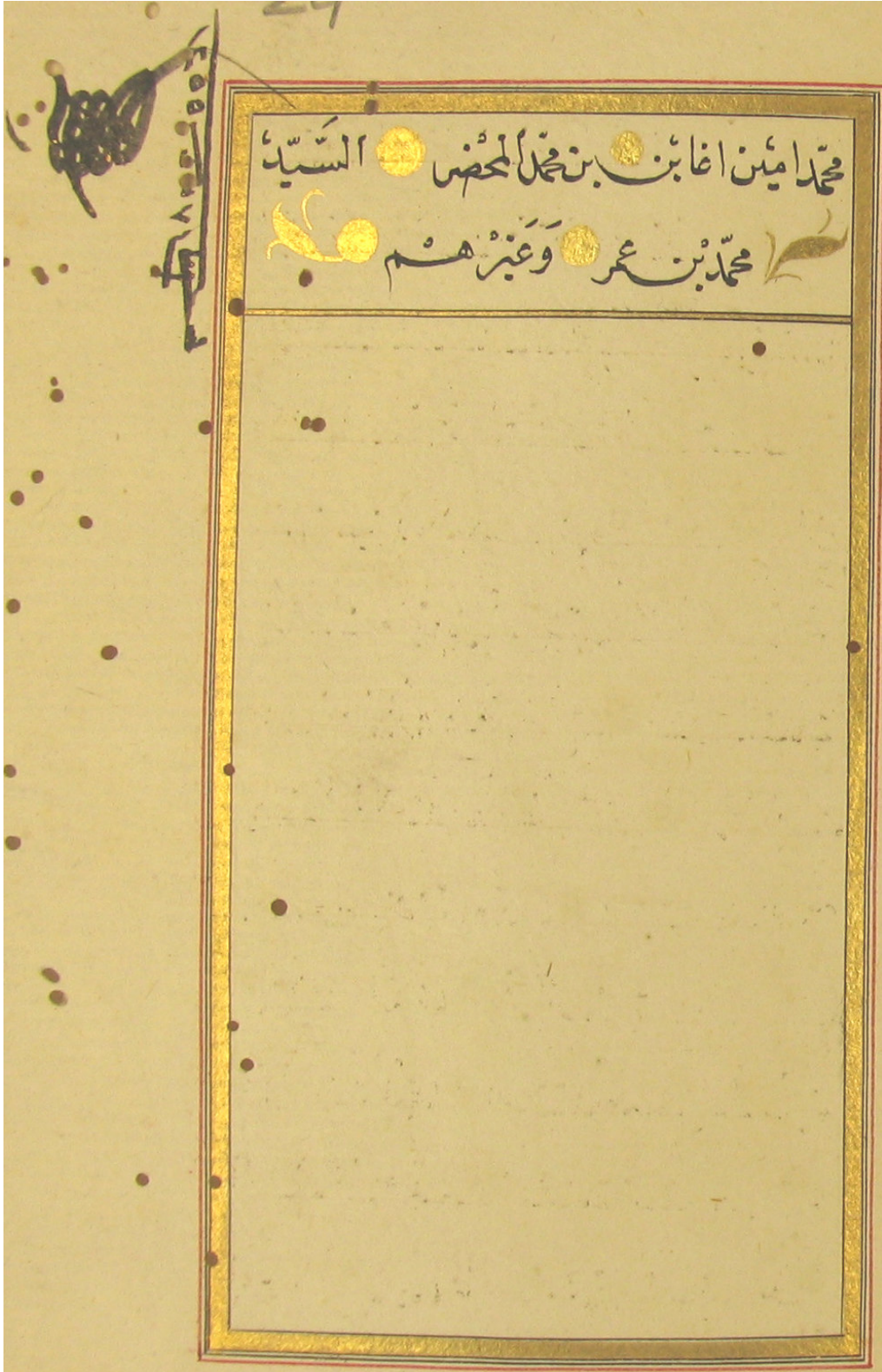
جودوی السید محمد افندی • فخر الفضاة یکلاری

محمد عارف افندی • فخر الفضاة انی بوزک زاده

محمد امین افندی • السید نصرطوفی افندی بن

السید محمد افندی • عبد الله افندی بن

ابرهیم • یحیی غابن محمد المحضّر

23/a

SONUÇ

Vakfiyeler hukuki bir belge olmanın yanında, ait olduğu toplumun içtimai bünyesini, kültür yapısını ve kıymet hükümlerini ifade eden çok önemli tarihi vesikalardır. Bizim incelediğimiz Dürrîzâde Mustafa Efendi vakfiyeside bize XVIII y.y. Osmanlı toplumunun içtimai, toplumsal yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Vâkîf, Allah'ın rızasına kavuşmak, toplumu ilmi yönden yükseltmek, cami, zaviye ve dergâhların ihtiyaçlarını karşılayarak hizmetlerin daha sağlıklı yürütülmesini sağlamak, yardıma muhtaç kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak, evlatlarında bu vakıf gelirlerinden ebediyen faydalanması sağlamak için bu vakfi kurmuştur. Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin vakıf gelirinden istifade için tayin ettiği kurumlar: Gelibolu'da bulunan Usturacı eş-Şeyh İbrahim Efendi Zaviyesi, Kâzîasker Abdülkâdir Efendi'nin Edirnekapısı'nda yaptırdığı zaviye, İstanbul Haceki Camîi, İstanbul'daki Büyük Dergâh, Ebû'l-Feth Camîi, Cibali Yenikapısı Camîi, Konya Mevlâna Dergâhı ve Şemsi Tebrizi Türbesidir. Vâkîf bu zaviye, cami ve dergâhlara aynı ve nakdi yardımlarda bulunmuş olup, buradaki görevlilere yaptığı işler ve yapılmasını istediği şartlar karşılığında ücretler vermiştir. Vâkîf, görevliler arasında en fazla payı ilim adamlarına vermiştir. Kaziasker Abdülkâdir Efendi'nin zaviyesinde şeyh olan kişiye aylık 2 kuruş verilmesini, Ebû'l-Feth Câmî-i Şerif'inde görevli şeyhü'l-kurrâya günlük 20 akçe verilmesini istemiştir. Vâkîf'ın vakıf görevlilerinden mütevellîye 12 akçe, kâtibe 5 akçe, ve câbiye günlük 5 akçe verdiği düşünülünce ilme ve ilim adamına verdiği değer daha açık anlaşılacaktır.

Vakıf, fakirleri ve yardıma muhtaç kişileri ve kurumları gözeterek sosyal açıdan önemli görevler ifa etmektedir. Örneğin, İstanbul'da Büyük Dergâhta bulunan fakir Müslümanlardan 20 kişiye pirinç ve yağ değerinde 5 kuruş verilmesini, ayrıca Medine ki fakir Müslümanlara senelik 148 kuruş verilmesini içermektedir. Vakıf, bunun yanında Cibali Yenikapısı Camîi'ne ramazan ayında 10 vakıyye balmumu ve 30 vakıyye zeytinyağı satın alınarak mütevellîye teslim edilmesini, ramazan ayı dışındaki aylarda ise her gece kullanılmak üzere, her ay bir buçuk vakıyye mumyağı ve bir buçuk vakıyye zeytinyağı satın alınarak mütevellîye teslim edilmesini ve Cibali Yenikapısı Camîi'nde ihtiyaç olduğunda caminin

musluk ve tulumbasının yenilenmesini ve gerektiğinde tamir olunmasını şart koşmaktadır.

Dürrîzâde Mustafa Efendi, ilme ve âlime de büyük önem vermektedir. Ebû'l-Feth Câmî-i Şerifinde tecvid ilmini bilen şeyhü'l-kurrâdan bir kimsenin ramazan ayı dışında pazar, pazartesi ve çarşamba günleri talebeye Kur'an-ı Kerim öğretmesini, aynı şeyhü'l-kurrânın ramazan ayının ilk gününden son gününe kadar her gün ikindi namazından sonra camide bulunan Müslümanlara Kur'an-ı Kerim okumasını ve camideki Müslümanlarında ellerindeki Kur'an ile şeyhü'l-kurrâyı takip etmesini istemiştir.

Bayanların sahip olduğu arsa miktarı da dikkat çekicidir. Bayanlardan satın alınan toplam arsa miktarı 910 zira' Vâkîf'ın ödediği toplam para 3.210 kuruştur. Vâkîf, mülk satın aldığı bayanları isimleriyle Saliha Hatun, Âişe binti Muhammed, Emine binti İshak, Afife Hatun, Âişe Hatun diyerek belirtirken bazılarında kocalarının ismiyle beraber el-Hac Ahmed ve zevcesi Emine Hatun, Ahmed Çelebi ve zevcesi Arap Hatice diyerek belirtmiştir.

Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin zimmîlerden satın aldığı ev ve arsaların toplamı 670 zira' olup ödediği toplam tutar 1.180 kuruştur. Vâkîf, gayrimüslimlerden hem mülk satın almış, hem de vakfettiği arazilerde komşuluk ilişkileri kurmuştur. Zimmî Keresteci Âci Murat, Zimmî Aritun Veled-i Sâdur ismindeki gayrimüslimlerden arsa satın alırken Konstantin zimmî, Mihal zimmî adlarındaki gayrimüslimlerle komşuluk ilişkilerinde bulunmuştur.

Vakfiyeden öğrendiğimiz kadarıyla XVIII. y.y. da İstanbul'da Akşemseddin, Dülbentçi Hüsam, Çartâk Ali, Kâ'riye-i Atik Paşa, Abdullah Ağa, Kâzîasker Muhammed Efendi, Molla Ahaveyn ve Hoca Üveys isminde mahalleler bulunmaktadır.

Yeşilgöl'ün aktığı güzergah üzerinde su değirmeni, Baş Değirmen, Ali Efendi Değirmeni, Ağa Değirmeni ve Dürrîzâde Mustafa Efendi'nin değirmeni bulunmaktadır. Bu güzergahta değirmenlerin çok olması bu yerlerin hem sulak yerler olduğu hemde toplumda değirmenlerin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Vakıf yönetiminin değiştirilmesi, çoğaltılması, azaltılması, elde tutulması ve bırakılması her seferinde Vâkıf'ın isteğine bağlı kılınmıştır. Vakıf mütevellîsi vakıftan faydalanan kişilerin azil, atama, tayin ve ihracı hususlarını kendi yetkisinde bulunduracaktır. Vâkıf kendisinden sonra vakfın yönetimini ve mütevellîyi evlatları arasında yaşça ve bilgice en büyüğüne devretmiştir. Vakıf gelirlerinden yararlanan kişilerin tayinleri ve atamalarının Vâkıf'ın evlatları ve onların soyundan gelen kişilerin görüşüyle ve bilgisiyle olmasını istemiştir.

Konya'daki vakfiye metnine şahitlik eden şahitlerin bazıları aynı zamanda Konya'daki ek vakfiyeye de şahitlik etmişlerdir. Konya'daki ve ek vakfiye metnindeki şahitlerin hiç birisi İstanbul'daki vakfiyeye şahitlik etmemiştir. Bunun dışında İstanbul'daki ve Konya'daki vakfiyelerde şahitler arasında müderrislerin ve kadıların çokluğu dikkat çekicidir.

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmet Cevdet Paşa, Tarih-i Cevdet, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1983. c.I./301-302
- AKGÜNDÜZ, Murat, Osmanlı Devletinde Şeyhülislamlık, Beyan Yayınları, İstanbul, 2001.,s.175
- ALTINSU, Abdülkadir, Osmanlı Şeyhülislamları, Ayyıldız matbaası, Ankara, 1972., s.125
- BERKİ, Ali Himmet, Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve Benzeri Eserler, Ankara, 1965.
- BURSALI, Muhammed Tâhir, Osmanlı Müellifleri, I, Muârif-i umûmiye Nezâreti Celilesi tarafından basılmış, İstanbul, H. 1333,s.308
- ÇEŞMİ-ZÂDE, Mustafa Reşid, Çeşmi-zâde Tarihi, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1993.,s.41
- İPŞİRLİ, Mehmet, “Dürrîzâde Mustafa Efendi”, D.İ.A, İstanbul, 1994., c.X., s.38.
- KAYAOĞLU, İsmet, “Selçuklu Vakfiyeleri ve İçerdikleri Sosyal Motifler”, Türkler, Ankara, 2002.
- KAYAOĞLU, İsmet, İslâm Kurumları Tarihi, Ankara, 1980.,s.141.
- MÜSTAKİMZÂDE, Süleyman Saadeddin, Devhatü'l-Meşayih Osmanlı Şeyhül İslamlarının Biyografileri, Çağrı Yayınları, İstanbul, tarihsiz, s. 100.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, M.E.B., İstanbul, 2004.,c.II.
- SÂMÎ, Şemseddin, Kâmûsu'l-A'lâm, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996.,c.III.,s.2140.
- ŞEM'DÂNÎ-ZÂDE, Fındıklılı Süleyman Efendi, Târihi Mür'i't-Tevârih, Haz.: M. Münir Aktepe, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1981.,c.III.,s.24-25
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi,Ankara, 1978.,c.IV.,s.484-485,491-495.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1984.,s.192-193